МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

Удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України

Здобувача вищої освіти 4 курсу,
групи ММБ-19-1,
спеціальності 073 «Менеджмент»
ОПП «Менеджмент митної справи»

підпис здобувача вищої освіти

Мунтян Аліна Вікторівна

Науковий керівник
науковий ступінь вчене звання

підпис керівника

Мельник Олена Володимирівна, к.е.н., доц.

Гарант освітньої програми
науковий ступінь вчене звання

підпис керівника

Микитенко Тетяна Владиславівна, к.е.н., доц.

Допущено до захисту за рішенням
кафедри митної справи та
товарознавства
протокол від 17.05.2023 № 14

підпис завідувача кафедри

Гребельник Олександр Петрович, д.е.н., проф.

Ірпінь 2023

Реєстрація № 14 13.06.2023
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Рєзультат захисту 85 (добре) 15.06.2023
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ І.В. Дейнеко
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ О.Л. Гребельник
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ О.В. Мельник
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ Т.В. Макаренко
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10			
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
5. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	85		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
85	B	добре	15.06.2023	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри митної справи та товарознавства
_____ О.П. Гребельник
01.03.2023

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)

здобувачу вищої освіти

Мунтян Аліни Вікторівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи
Удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України
Затверджена наказом ректора від «07» 10 2022 №__
2. Строк здачі закінченої роботи 12.05.2023
3. Цільова установка та вихідні дані до роботи
Мета роботи обґрунтування шляхів удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.
Об'єкт дослідження контроль за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.
Предмет дослідження механізм вдосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.
4. Перелік графічного матеріалу містить 2 таблиці, 8 рисунків, 3 додатки.
Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

У першому розділі дослідити теоретико-методичні засади здійснення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів. Розкрити поняття та ознаки акцизного податку, розглянути значення та функції акцизного податку в Україні та визначити особливості контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів.

У другому розділі провести аналіз та контроль за застосуванням акцизного податку при ввезенні товарів в Україну, а саме: провести аналіз динаміки сплати та надходжень акцизного податку до Державного бюджету України, дослідити рівень контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів в Україну, визначити проблеми та перспективи акцизного оподаткування в Україні.

У останньому, третьому, розділі кваліфікаційної роботи запропонувати перспективи підвищення ефективності організації і справляння акцизного

податку в Україні з урахуванням досвіду країн ЄС по таким питан
зарубіжний досвід організації та справляння акцизного податку, нап
впровадження досвіду країн ЄС в організацію і справляння акцизного пода
Україні.

5. Календарний план виконання роботи

№	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів робо	
		За планом	Фактич
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	01.09.2022	01.09.2
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	02.10.2022	02.10.2
3	Видача завдання науковим керівником	08.02.2023	08.02.2
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	10.02.2023	10.02.2
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	10.03.2023	10.03.2
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	10.04.2023	10.04.2
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	10.05.2023	10.05.2
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	11.05.2023	11.05.2
9	Попередній захист роботи	12.05.2023	12.05.2
10	Отримання відгуку керівника роботи	06.06.2023	06.06.2
11	Отримання зовнішньої рецензії	09.06.2023	09.06.2
12	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	09.06.2023	09.06.2
13	Захист роботи	15.06.2023	15.06.2

6. Дата видачі завдання «08» лютого 2023

7. Керівник кваліфікаційної роботи _____ Мельник О.В.
(підпис) (прізвище, ініціали)

8. Гарант освітньо-професійної програми _____ Микитенко Т.В.
(підпис) (прізвище, ініціали)

9. Завдання до виконання отримав _____ Мунтян А.В.
здобувач вищої освіти (підпис) (прізвище, ініціали)

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

Мультан Аліни Вікторівни на тему „Удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України"

Оборона для кваліфікаційної роботи тема є надзвичайно актуальною. Текст роботи відповідає поставленій меті і завданням. Робота має логічну структуру. Питання, поставлені в меті, розкриті достатньо повно. Кваліфікаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог. Висновки і пропозиції, представлені в роботі є обґрунтованими. Кваліфікаційна робота рекомендується до захисту з позитивною оцінкою.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

_____ (підпис) _____ 13.06.2023 (дата)

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу (проєкт)

Кваліфікаційна робота (проєкт) здобувача вищої освіти

Мультан Аліни Вікторівни

(прізвище, ініціали)

після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «17» 05 2023 №14 допущена/не допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ (підпис) Гребельник О. П. (прізвище, ініціали)

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу (проєкт)

«Удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України»

здобувача вищої освіти Державного податкового університету

Мунтян Аліни Вікторівни

Робота виконана на актуальну тему, оскільки в даний час акцизи складають значну частину податкових надходжень держави, що викликає підвищену увагу та контроль над їх застосуванням, адже вплив цього виду податків спостерігається не лише на поповнення державного бюджету, а і на економіку країни в цілому. Отже доволі актуальними є питання контролю, який здійснюється за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

Наукова новизна полягає в дослідженні теоретико-методичних аспектів, зарубіжного досвіду організації та справляння акцизного податку, та розробленні практичних рекомендацій щодо контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. В роботі проведено ґрунтовне дослідження наукових та довідково-статистичних джерел, проаналізовано особливості контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів, динаміку сплати та надходжень акцизного податку в достатньому обсязі, запропоновані відповідні шляхи удосконалення контролю за застосуванням акцизів. Робота оформлена відповідно вимог, державною мовою, виклад матеріалу логічний та має чітку структуру, табличний і графічний матеріал оформлений якісно.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації, МФУ України. Висновки і пропозиції, що зроблено в роботі є цілком аргументованими, логічно взаємопов'язаними і несуперечливими, характеризуються достатнім рівнем обґрунтованості.

Наявність недоліків. На думку рецензента, в роботі непогано було б більше проаналізувати підакцизних товарів в частині динаміки сплати та надходжень акцизного податку до Державного бюджету України, але це може бути об'єктом подальших досліджень.

Загальний висновок і оцінка роботи. Вказані недоліки не впливають на якість роботи. Рівень наукової новизни та важливість отриманих результатів дозволяє оцінити роботу на «відмінно».

Рецензент канд.екон.наук, доцент кафедри торговельного підприємництва та логістики Державного торговельно-економічного університету

М. В. Котова

«03» грудня 2023 р.

Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА
про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Мунтян Аліна Вікторівна

Курс/група ММБ-19-1

Тема курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи

Удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України

П. І. Б. наукового керівника

Мельник Олена Володимирівна

Дата захисту

15.06.2023

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 92,46%
Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень (посилання, цитування) і неправомірних запозичень (пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 7,54 %, цитат 3,71 %.

Провідний фахівець
відділу внутрішнього
забезпечення якості освіти

Радулевич В.С.

АНОТАЦІЯ

Удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні шляхів удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

Відповідно до зазначеної мети в рамках даного дослідження визначено наступні завдання вивчити поняття та ознаки акцизного податку; з'ясувати значення та функції акцизного податку в Україні; розглянути особливості контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів; проаналізувати динаміку сплати та надходжень акцизного податку до Державного бюджету України; дослідити рівень контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів в Україну; визначити проблеми та перспективи акцизного оподаткування в Україні; дослідити зарубіжний досвід організації та справляння акцизного податку; обґрунтувати напрями впровадження досвіду країн ЄС в організацію і справляння акцизного податку в Україні.

Предмет дослідження є механізм вдосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

Об'єкт дослідження контроль за застосування акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

За результатами дослідження сформульовані напрями впровадження досвіду країн ЄС в організацію і справляння акцизного податку в Україні.

Одержані результати можуть бути використані у діяльності контролюючих митних органів.

Кваліфікаційна робота містить 55 сторінок, 2 таблиці, 8 рисунків, список використаних джерел 52 найменування, 3 додатки.

Ключові слова: акцизний податок, ЄС, митний контроль, контрабанда.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

ANNOTATION

Improvement of control over the application of excise duties when importing goods into the customs territory of Ukraine

The purpose of the study is to substantiate the ways of improving control over the application of excise taxes when importing goods into the customs territory of Ukraine.

In accordance with the specified goal, within the framework of this study, the following tasks were defined: to study the concepts and features of excise tax; find out the meaning and functions of excise tax in Ukraine; to consider the peculiarities of control over the application of excise duties when importing goods; analyze the dynamics of excise tax payments and receipts to the State Budget of Ukraine; to investigate the level of control over the application of excise duties when importing goods into Ukraine; identify problems and prospects of excise taxation in Ukraine; to study the foreign experience of the organization and administration of excise tax; justify the directions of implementation of the experience of EU countries in the organization and administration of excise tax in Ukraine.

The subject of the study is the mechanism of improving the control over the application of excise duties when importing goods into the customs territory of Ukraine.

The object of the study is control over the application of excise duties when importing goods into the customs territory of Ukraine.

Based on the results of the study, directions for implementing the experience of EU countries in the organization and administration of excise tax in Ukraine were formulated.

The obtained results can be used in the activity of controlling customs authorities.

The qualification work contains 55 pages, 2 tables, 8 figures, a list of used sources, 52 titles, 3 appendices.

Key words: excise tax, EU, customs control, smuggling.

The year of performance of qualification work is 2023.

The year of job protection is 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП 4

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ЗАСТОСУВАННЯМ АКЦИЗІВ ПРИ ВВЕЗЕННІ ТОВАРІВ 7

1.1. Поняття та ознаки акцизного податку 7

1.2. Значення та функції акцизного податку в Україні 11

1.3. Особливості контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів 15

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЗАСТОСУВАННЯМ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ ПРИ ВВЕЗЕННІ ТОВАРІВ В УКРАЇНУ 20

2.1. Аналіз динаміки сплати та надходжень акцизного податку до Державного бюджету України 20

2.2. Дослідження рівня контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів в Україну 25

2.3. Визначення проблем та перспектив акцизного оподаткування в Україні 31

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС ... 40

3.1. Зарубіжний досвід організації та справляння акцизного податку 40

3.2. Напрями впровадження досвіду країн ЄС в організацію і справляння акцизного податку в Україні 43

ВИСНОВКИ 47

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ 49

ДОДАТКИ 55

ВСТУП

Актуальність теми. В даний час акцизи відносяться до головної частини податкових надходжень держави, що призводить до того, що контроль над їх застосуванням впливає на поповнення державного бюджету, а також і на економіку країни в цілому. Акцизи, що стягуються при ввезенні на митну територію, являють собою інструмент державного регулювання зовнішньоторговельної діяльності.

Для реалізації державних функцій в практиці прийнято здійснювати певний набір процедур, серед яких одне з місць займає митний контроль над операціями, пов'язаними з переміщенням товарів через митний кордон. В особливу групу входять підакцизні товари. Для їх переміщення через митний кордон застосовуються особливі форми митного контролю та регулювання. Завдяки цим формам регулюється товарообіг в країні, уважно проводяться перевірки, щоб не допускати ввезення неякісної, а також забороненої продукції і ведеться облік сплати податків.

До товарів, які ввозяться на територію України, застосовується широке коло заходів митного контролю, а також вони мають високий рівень оподаткування. До них, в першу чергу відносяться: тютюн, спирт, автомобілі, автомобільний бензин і т. д. Оскільки акцизний податок є одним з найважливіших джерел надходжень до державного бюджету, сплата акцизного податку підлягає більш суворому регулюванню. На територію України досить часто ввозять алкогольну і тютюнову продукцію, останнім часом на цю продукцію є великий попит, і тому підробляються акцизні марки. Сама акцизна марка є невід'ємною частиною акцизу щодо конкретних товарів. Незаконне ввезення товарів з неоплаченими акцизами і акцизними марками, а так само їх поширення на митній території не тільки має вплив на економіку країни підриваючи покладені функції на акциз, що є проблемою сучасного акцизу, але і тягне за собою як адміністративну, так і кримінальну відповідальність.

Реакція держави на різні можливі порушення встановленого ним порядку дуже важлива. У зв'язку з цим, митний контроль над оборотом тих чи інших товарів є важливою складовою частиною роботи митних органів на сучасному етапі. Отже представляються актуальними питання контролю, які здійснюються за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію.

Сучасні проблеми оподаткування акцизним податком у сфері зовнішньоекономічної діяльності знайшли відображення у наукових працях багатьох як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Найбільш відомими зарубіжними авторами цих досліджень є: Ш. Бланкарта, У. Петті, В. Авер'янова, Б. Бахричідзе та інших. У вітчизняній економічній літературі ці проблеми відображені у працях відомих українських науковців та практиків: В. Андрущенка, І. Бураковського, В. Вишневського, О. Гребельника, І. Лютого, О. Данілова, А. Дриги, В. Опаріна, А. Соколовської, В. Федосова, С. Юрія та інших.

Метою даної дипломної роботи є обґрунтування шляхів удосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

Відповідно до визначеної мети поставлено і вирішено такі *завдання*:

– вивчити поняття та ознаки акцизного податку;

– з'ясувати значення та функції акцизного податку в Україні;

– розглянути особливості контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів;

– проаналізувати динаміку сплати та надходжень акцизного податку до Державного бюджету України;

– дослідити рівень контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів в Україну;

– визначити проблеми та перспективи акцизного оподаткування в Україні;

– дослідити зарубіжний досвід організації та справляння акцизного податку;

– обґрунтувати напрями впровадження досвіду країн ЄС в організацію і справляння акцизного податку в Україні.

Об'єкт дослідження – контроль за застосування акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

Предмет дослідження – механізм вдосконалення контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів на митну територію України.

База дослідження. Базою даного дослідження являється державна митна служба України

Методологічну основу дослідження становлять сучасні методи пізнання: аналізу та узагальнення, соціологічного дослідження, формально-логічний, системно-структурний, порівняльно-правовий, статистичний. Аналіз сучасного стану законодавства, яким регулюється сфера оподаткування, здійснено за допомогою формально-логічного методу. Метод аналізу та узагальнення був використаний при визначенні причин ухилень від сплати акцизного податку. Через призму соціологічного дослідження сформульовані засоби попередження ухилень від сплати акцизного податку. Шляхом історичного аналізу відомих теорій податкового негативізму, фіскальної соціології, фіскальної психології розкриті процеси розвитку наукових досліджень щодо застосування акцизів при ввезенні товарів. За допомогою статистичного методу досліджена динаміка сплати та надходжень акцизного податку до Державного бюджету України.

Науково-практична значимість одержаних результатів. При вивченні зарубіжного досвіду організації та справляння акцизного податку було обґрунтовано напрями впровадження зарубіжного досвіду в організацію і справляння акцизного податку в Україні.

Структура та обсяг роботи. Дана робота складається з вступу, трьох розділів, які поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 55 сторінок. Робота містить 2 таблиці, 8 рисунків. Список використаних джерел налічує 52 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ЗАСТОСУВАННЯМ АКЦИЗІВ ПРИ ВВЕЗЕННІ ТОВАРІВ

1.1. Поняття та ознаки акцизного податку

Акцизи (фр. accise, від лат. Accido – обрізаю) – це один з видів непрямих податків, які сплачують платники податкових зобов'язань, що займаються виробництвом і продажем підакцизних товарів та продукції. Акциз з саме такою назвою був введений, наприклад, в 1994 році в США – ним обкладалися товари, вартість яких перевищувала $32000.

Однією з основних причин виникнення акцизних податків є потреба в перерозподілі доходів високооплачуваних верств населення, які можуть дозволити собі придбання престижних, дорогих товарів. Інакше кажучи, акцизом обкладаються предмети розкоші.

Ще однією передумовою виникнення акцизних податків є потреба перерозподілу високих доходів від виготовлення та реалізації окремих видів продукції, в тому числі товарів на виробництво (видобуток) яких держава має монополію. З цієї причини виникли, наприклад, акцизні податки на нафту і природний газ. Отже, крім фіскальної функції акцизні податки покликані здійснювати регулювання обсягів реалізації та споживання окремих груп товарів.

Акцизні податки включаються в ціну підакцизної продукції і тим самим перекладаються на кінцевих споживачів. При цьому сума акцизних податків значно визначає рівень цін на оподатковувані товари, а також впливає на купівельний попит. Специфічною особливістю акцизних податків є те, що цей податок діє тільки щодо певних товарів, званих підакцизними.

Крім акцизних податків, в число непрямих податків у світовій практиці включаються податки з продажів, з обороту, ПДВ, податки на франчайзинг, гербові збори на передачу майна або прав, на інвентар і обладнання,

прикордонні збори та багато інших податків, крім прямих податків та імпортних мит.

Відмінною особливістю акцизних податків від інших видів податків є те, що вони стягуються тільки з окремих видів товарів шляхом включення акцизних податків в ціну цих товарів.

Необхідність існування та застосування акцизних податків на окремі види товарів, крім їх використання в якості додаткового дохідного джерела бюджету, пов'язана також з потребою державного регулювання окремих як економічних, так і соціальних процесів. Зокрема, можна виділити наступні причини здійснюваного державою регулювання:

- обмеження споживання товарів, що завдають шкоди здоров'ю людини та станом навколишнього середовища (наприклад, алкогольна та тютюнова продукція, бензин);
- потреба в перерозподілі доходів високооплачуваних верств населення, що мають можливість придбання престижних дорогих товарів, попит на які мало еластичний за ціною (наприклад, легкові автомобілі престижних марок, ювелірні вироби);
- потреба перерозподілу високих доходів від виготовлення та реалізації окремих видів продукції, на виробництво (видобуток) яких держава має монополію (наприклад, нафта, природний газ).

Поряд з податками акцизні податки є найдавнішою формою оподаткування. Наприклад, правителі Римської імперії одноосібно використовували цей вид податку в якості основного джерела поповнення державної казни. У Римській імперії були відомі: податок з обороту за ставками від 1 до 10%, особливий податок з обороту при торгівлі рабами (4%) і податок на звільнення рабів (5% їх ринкової вартості) [35].

Багатовікова історія розвитку податкових відносин доводить, що акцизні податки є одним з найбільш надійних джерел доходів державного бюджету.

Переваги акцизних податків переконливо розкрив англійський економіст У. Петі в роботі «Трактат про податки і збори» (1662 р.). Він виділив чотири аргументи на користь акцизів:

1. Природна справедливість вимагає, щоб кожен платив відповідно до того, що він дійсно споживає. Внаслідок цього такий податок навряд чи нав'язується комусь насильно, і його надзвичайно легко платити тому, хто задовольняється предметами природної необхідності.

2. Цей податок, якщо тільки він не здається на відкуп, а регулярно стягується, підштовхує до ощадливості. Що є єдиним способом збагачення народу, як це ясно видно на прикладі людей, які нажили великі статки.

3. Ніхто не сплачує вдвічі або двічі за одну і ту ж річ, оскільки ніщо не може бути спожито більше одного разу.

4. При цьому способі обкладення можна завжди мати чудові відомості про багатство, зростання, промислах і силі країни кожен день.

Однак, незважаючи на такі переваги акцизів, економічна думка протягом історії не замовчувала і про негативні риси непрямого оподаткування. Перш за все, відзначався такий недолік непрямих податків, як їх несправедливий характер, що виявляється в регресивності. Витрати, хоча й знижуються, не відповідають пропорції доходів.

Для оподаткування підакцизної продукції застосовуються специфічні (тверді), адвалорні (відсоткові) та комбіновані ставки. Тверді ставки встановлюються в абсолютній сумі на одиницю оподаткування. Величина сплачуваного податку залежить від обсягу проданої продукції в натуральному вираженні. Адвалорні ставки встановлюються у вигляді відсотка від вартісних характеристик одиниці оподаткування. Таким чином, величина сплачуваного податку залежить від обсягу реалізованої продукції в грошовому вираженні. Комбіновані ставки встановлюються у вигляді поєднання специфічних і адвалорних ставок.

Крім сформованого в економічній теорії і практиці домінуючого уявлення про те, що акцизи є податком на кінцеве споживання, в північноамериканській

традиції можна зустріти інше розуміння акцизного податку, що асоціюється з наданням економічному агенту права або привілеї на ведення певної професійної діяльності (occupational tax).

З 1 січня 2011 р. в Україні діє новий Податковий кодекс, в якому «акцизний збір» було перейменовано на «акцизний податок». На сьогодні, виходячи із Податкового кодексу України, система акцизних податків передбачала наступні підакцизні товари: вино-горілчані вироби, етиловий спирт, пиво, тютюнові вироби, легкові та вантажні автомобілі, ювелірні вироби, діаманти, вироби з кришталю, килими, хутряні вироби, одягу з натуральної шкіри, а також окремі види мінеральної сировини (рис. 1.1).

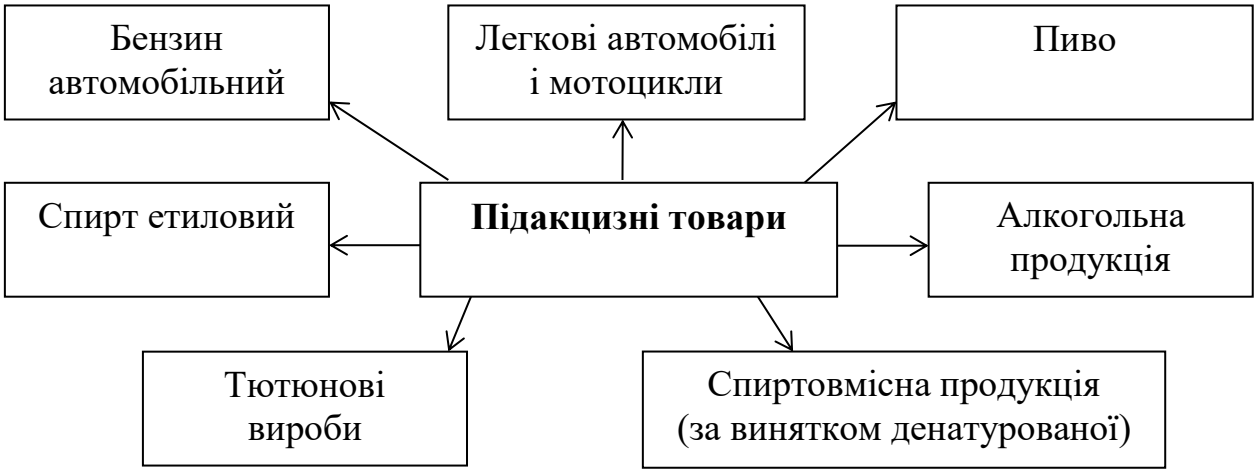

Рис. 1.1 Підакцизні товари

Джерело: складено автором на основі [27]

Принципи, що використовуються при встановленні акцизних податків та переліку підакцизних товарів, можна сформулювати наступним чином:

1) акцизами не обкладаються товари першої необхідності;

2) акцизні податки встановлюються з метою вилучення до бюджету одержуваних надприбутків від виробництва високорентабельної продукції (алкогольна продукція, тютюнові вироби, нафтопродукти);

3) обкладаючи акцизом товари, що завдають шкоди здоров'ю людини, держава прагне обмежити їх споживання (алкогольна і тютюнова продукція).

Отже, відмінність акцизу від інших податків полягає в наступному: він збирається через посередників, включається в кінцеву ціну; має селективний

характер в результаті застосування до вузького переліку товарів; стягується одноразово при русі товарів від виробників до споживачів.

1.2. Значення та функції акцизного податку в Україні

Основною причиною широкого поширення і використання акцизів з часів давнини і до наших днів обумовлено їх фіскальними вигодами, а також високою швидкістю їх отримання.

Акцизи – це непрямі податки, що включаються до роздрібної ціни на певні види товарів у вигляді цінової надбавки. Як вказала автор Плотнікова К. О. «…держава прагне використовувати найбільш стійкий попит населення на деякі види товарів, а також високі монопольні ціни на них, які необхідні для застосування акцизної політики щодо даних груп товарів з метою поповнення державного бюджету. Економічна сутність даного податку полягає в тому, що акцизи відіграють істотну роль у фіскальній політиці різних країн. Перш за все, це пов’язано з тим, що через встановлення акцизних зборів на товари з високою рентабельністю держава отримує в бюджет частину надприбутку від реалізації товарів» [16].

Якщо розглядати акцизи з точки зору соціальної справедливості, їх економічна сутність проявляється в тому, що держава при стабільній загальній ціновій рівновазі може регулювати попит і пропозицію підакцизних товарів. У той же час встановлення обмежень на ввезення аналогічних товарів з-за кордону або введення високих ставок акцизів дозволяє впливати на рівень споживання різних видів товарів. В першу чергу це відноситься до алкоголю, коли високі ставки на даний вид товару можуть вплинути на структуру його споживання.

Також слід зазначити те, що в порівнянні з податком на додану вартість акцизи мають досить обмежену сферу застосування і поширюються лише на вузький перелік товарів вітчизняного, імпортного виробництва, і не зачіпають сферу робіт і послуг.

Крім того, ПДВ виникає на всіх стадіях виробництва і обігу товарів, а акцизи стягуються виключно у сфері виробництва, але за винятком акцизів на товари, які ввозяться на територію України. Так як справляння акцизів щодо кожного підакцизного товару здійснюється за принципом одноразовості, тобто тільки на одній зі стадій його просування (на відміну від оподаткування ПДВ), що має важливе значення для стримування інфляційних процесів.

Слід зазначити те, що через акцизи держава впливає на обсяги виробництва і споживання підакцизних товарів, також обмежує виробництво «соціально небезпечних» товарів, таких як алкоголь і тютюн. Механізм обмежує регулювання за допомогою акцизу представити наступним чином:

1. Вплив на обсяги виробництва. Встановлення акцизних ставок на певні товари може впливати на рішення виробників щодо обсягів їхнього виробництва. Висока ставка акцизу може зробити виробництво підакцизних товарів менш вигідним, що може знизити їхню кількість на ринку. Виробники можуть змінювати свої стратегії, звертаючи більше уваги на виробництво менш шкідливих альтернатив або розвивати нові продукти з нижчим рівнем акцизного податку.

2. Обмеження споживання підакцизних товарів. Високий рівень акцизного податку на товари, які мають негативний вплив на здоров'я, наприклад, алкоголь і тютюн, може збільшити їхню вартість для споживачів. Це може призвести до зниження попиту на ці товари, особливо у вразливих груп населення. Відтак, акцизний податок виступає як додаткова фінансова бар'єра, який змушує споживачів переглянути свої споживчі звички і зменшити споживання шкідливих товарів.

3. Розвиток альтернативних ринків. Висока ставка акцизу на певні товари може стимулювати розвиток альтернативних ринків і нових продуктів, які мають менший або нульовий рівень акцизу. Наприклад, високий акциз на автомобілі з великим об'ємом двигуна може спонукати виробників розвивати та пропонувати екологічно чисті електромобілі або гібридні автомобілі з нижчими

ставками акцизу. Це сприяє стимулюванню інновацій та перехід до більш екологічно виправданих рішень.

Акцизний податок в Україні є важливим фіскальним і регуляторним інструментом, який використовується для збору доходів для державного бюджету, зниження споживання шкідливих товарів, регулювання ринку і заохочення дотримання нормативів. Давайте розглянемо його значення та функції детальніше:

- збір доходів для бюджету. Однією з основних функцій акцизного податку є збір додаткових коштів для державного бюджету. Це дозволяє уряду отримувати додаткові фінансові ресурси для фінансування різних програм і проектів, таких як інфраструктурні розвиток, охорона здоров'я, освіта та соціальні послуги. Завдяки акцизному податку держава може збирати кошти з певних груп товарів і послуг, які мають певну суспільну вагу або негативний вплив на здоров'я та довкілля.

- зниження споживання шкідливих товарів. Акцизний податок може бути використаний для зниження споживання товарів, які мають негативний вплив на здоров'я або довкілля. Шляхом встановлення високих ставок акцизу на ці товари, їх вартість зростає, що може знизити їхню доступність та затримати споживачів від їхнього придбання. Це може спонукати споживачів перейти на менш шкідливі альтернативи або знизити ризик виникнення шкідливих наслідків від споживання таких товарів.

- регулювання ринку. Акцизний податок може використовуватися для регулювання ринку та контролю цін на деякі товари. Встановлення високих ставок акцизу на певні товари може знизити їх попит, що може бути корисним у випадках, коли існує перенасиченість ринку або коли товари мають високу соціальну цінність, наприклад, пальне або алкогольні напої. Це допомагає зберегти ресурси та контролювати їхню доступність на ринку.

- заохочення дотримання нормативів. Акцизний податок може служити інструментом для заохочення виробників і постачальників дотримуватися певних нормативів та стандартів якості. Шляхом встановлення акцизних

ставок, які залежать від якості або відповідності певним стандартам, можна стимулювати підприємства до виробництва якісних та екологічно безпечних товарів. Такий підхід сприяє поліпшенню якості товарів, захисту прав споживачів та екологічної сталості.

- захист здоров'я та довкілля. Одним із головних значень акцизного податку є захист здоров'я населення та довкілля. Встановлення акцизу на шкідливі товари, такі як тютюн, алкоголь або високооктанове пальне, допомагає знизити їх споживання та зменшити негативний вплив на здоров'я людей і навколишнє середовище. Це сприяє поліпшенню загального стану здоров'я населення та зменшенню забруднення довкілля.

В економічній літературі фіскально орієнтована точка зору відображає переважну увагу до акцизного податку як інструменту збору додаткових доходів для державного бюджету. З цієї перспективи акцизний податок розглядається як засіб фінансування державних видатків і забезпечення необхідних ресурсів для реалізації різноманітних програм і проектів.

З фіскальної точки зору акцизний податок також може мати важливу роль у боротьбі з тінявим сектором економіки. Високі ставки акцизу на товари, які часто піддаються контрабанді або нелегальному виробництву, можуть зробити таку діяльність менш привабливою з фінансової точки зору. Це може сприяти збільшенню обсягів легального виробництва та збору податків.

Цілком обґрунтованою слід вважати точку зору Ю. В. Касперович, що розкриває специфічні властивості акцизу через іманентно властиві йому внутрішні взаємозв’язки, що характеризують його економічну природу. А саме, автор доводить, що акциз взаємодіє зі споживчою вартістю та її якістю, тобто вартість як властивість блага визначається корисністю підакцизних товарів, вірніше, ступенем негативної корисності [11].

Також необхідно відзначити, що законодавча зміна механізму оподаткування за допомогою зміни податкових ставок акцизів, форм і методів його адміністрування, внесення змін до бюджетного законодавства в частині виконання акцизних доходів як фінансових джерел для забезпечення

комплексних цільових програм, що сприяють скороченню негативних наслідків вживання підакцизних товарів.

Загалом, акцизний податок в Україні має значення як фінансовий і регуляторний інструмент, спрямований на збір доходів, зниження споживання шкідливих товарів, регулювання ринку, заохочення дотримання нормативів і захист здоров'я та довкілля. Він використовується для досягнення фінансових цілей держави, поліпшення якості життя громадян та забезпечення сталого розвитку.

1.3. Особливості контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів

Одним із напрямків діяльності митних органів є митний контроль за ввезенням товарів на митну територію. В даний час, митний контроль являє собою сукупність заходів, що застосовуються митними установами з метою забезпечення законів.

При ввезенні на митну територію України підакцизного товару, даний товар підлягає маркуванню. Для цього уповноважений митний брокер представляє прикордонному митному органу пакет документів, які повинні супроводжувати товар, що підлягає чинному маркуванню. Акцизна марка є документом суворої державної звітності та відповідає встановленому законодавством зразку за умови виготовлення тільки уповноваженими організаціями виробниками.

Видача акцизних марок здійснюється виключно уповноваженими митними органами з метою жорсткого контролю товарообігу імпортного спиртного та тютюнових виробів на території України.

Акцизні марки імпортеру необхідно придбати заздалегідь, до виготовлення товару і наклеїти їх на упаковки для роздрібного продажу (як правило на підприємстві-виробнику) до ввезення товарів на митну територію. У разі, якщо акцизна марка не нанесена або нанесена з порушенням

встановленого порядку, то такий товар вважається не маркованим, а акцизна марка недійсною.

Митний контроль та митні операції при ввезенні підакцизних товарів, що підлягають маркуванню, здійснює як уповноважений митний орган – пункт пропуску на кордоні, так і уповноважений митний орган всередині країни.

Існує спеціальна технологія організації роботи митних органів з підакцизними товарами, що підлягають маркуванню. Акцизні марки купуються організаціями та юридичними особами за умови наявності оплати та звіту про раніше використані марки. Задля отримання акцизних марок на алкогольну продукцію імпортер повинен подати заяву на виготовлення акцизних марок, а також надати в митний орган наступні документи:

– заява про видачу акцизних марок із зазначенням виду та кількості імпортованої алкогольної продукції;

– договір поставки;

– документ, що підтверджує законність використання товарного знака;

– ліцензія на обіг алкогольної продукції.

Митний орган перевіряє отримані документи, після чого виконує замовлення в місячний термін. При виконанні замовлення на виготовлення акцизних марок митний орган інформує імпортера про це в дводенний термін з дня його отримання. Для отримання акцизних марок імпортер повинен надати, наступні документи:

– зобов’язання щодо використання акцизних марок для алкогольної продукції відповідно до призначення;

– довідку митного органу про відсутність заборгованості;

– документ, що підтверджує забезпечення виконання зобов’язання.

Зобов’язання щодо використання придбаних акцизних марок для алкогольної продукції відповідно до їх призначення включає в себе:

1) нанесення їх на алкогольну продукцію в установленому порядку;

2) повернення пошкоджених або невикористаних акцизних марок, що видав їх, митному органу;

3) подання звіту про використання виданих акцизних марок;

4) ввезення в установленому порядку маркованих товарів на митну територію України та їх доставку до місця призначення;

5) приміщення маркованої акцизними марками алкогольної продукції під митну процедуру випуску для внутрішнього споживання і сплату належних митних зборів, податків або приміщення під митні процедури знищення або реекспорту.

Зобов'язання про використання придбаних марок необхідно виконати в термін не більше 9 місяців, але до закінчення терміну дії дозволу на обіг алкогольної продукції. Якщо дане зобов'язання не виконано, то сума забезпечення перераховуються до державного бюджету.

Слід зазначити, що якщо зобов'язання виконано, але не в повному обсязі, в бюджет перераховується сума забезпечення кратна кількості акцизних марок, за якими не виконано зобов'язання. Тобто втрата акцизної марки прирівнюється до втрати маркованої їй ємності з підакцизним товаром.

Забезпечення зобов'язання про використання придбаних акцизних марок для алкогольної продукції відповідно до їх призначення проводиться шляхом перерахування необхідних грошових коштів (грошова застава), або за допомогою банківської гарантії, поруки або застави майна [6].

Акцизна марка повинна містити наступні відомості про марковану алкогольну продукцію:

1) найменування алкогольної продукції;

2) вид алкогольної продукції;

3) вміст етилового спирту;

4) обсяг алкогольної продукції в споживчій тарі;

5) найменування виробника алкогольної продукції;

6) місцезнаходження виробника алкогольної продукції;

7) країна походження алкогольної продукції;

8) підтвердження відповідності встановленим вимогам якості та безпеки;

9) підтвердження правомірності використання на алкогольній продукції охоронюваного товарного знака;

10) інші відомості, що визначаються законодавством України [1].

Підакцизні товари, що підлягають маркуванню, обов'язково повинні утримувати нанесені акцизні марки при ввезенні на митну територію, у разі їх відсутності ввезення на митну територію не допускається.

Процедура проведення митних операцій та митного контролю зазначеної категорії товарів відрізняється щільністю митного контролю і його ретельністю, і починається з моменту перетину митного кордону. В обов'язковому порядку уповноважена посадова особа оглядає транспортний засіб, вантажний відсік, накладає засоби ідентифікації, звіряються товаросупровідні документи.

Документи упаковуються в пакет-сейф, розглядаються питання забезпечення сплати ввізних митних платежів та митного супроводу транспортного засобу, і тільки після їх вирішення товари направляються під митним контролем на адресу відповідного митного органу призначення – уповноваженого митного поста.

По прибуттю в митний орган, що володіє компетенцією по здійсненню операцій з алкогольною або тютюновою продукцією, відбувається перевірка засобів ідентифікації. Якщо порушень не виявлено, то переходять до наступного етапу – вибіркового огляду з розміщенням підакцизного товару на спеціалізованому складі.

Вибіркова перевірка партії проводиться в наступному порядку. Тара розпаковується, вивчаються етикетки, їх звіряють із зазначеною в декларації інформацією. Перевіряється справжність акцизних марок з використанням технічного засобу, звіряються їх номери з отриманими для маркування цієї партії товару. Кількість перевірених пляшок (пачок сигарет) залежить від ступеня митного огляду. Після закінчення огляду товар розміщується на спеціалізованому складі тимчасового зберігання.

Контроль якості алкогольної продукції в західноєвропейських країнах відбувається на етапі укладання контракту на поставку. В Україні ж якість товару підтверджується на етапі отримання акцизних марок (на підставі укладеного контракту). І в тому і іншому випадку, інформація про якість алкогольної продукції вже є в товаросупровідних документах.

В рамках системи управління ризиками алкогольна продукція, що ввозиться з ряду країн (Грузія, Молдова і т. д.) піддається більш пильній увазі. В обов'язковому порядку проводиться експертиза якості кожної завезеної партії товару. Відібрані проби направляються на дослідження в уповноважені експертні організації з метою встановлення якості продукції, що поставляється.

У разі виявлення продукції, яка не відповідає вимогам українських норм, повинна бути вивезена з митної території, або піддатися знищенню у випадках встановлених законодавством.

Якщо в результаті митного огляду не виявлено факт порушення законодавства, приймається рішення про випуск товару для внутрішнього споживання, після чого товар можна направляти на реалізацію.

Таким чином, обов'язковою умовою імпорту алкогольної продукції на територію України є акцизна марка. Одним з основних статистичних показників діяльності митних органів у сфері проведення митних операцій з підакцизними товарами, що підлягають маркуванню, є кількість випущених за заявками учасників ЗЕД акцизних марок. Митні органи успішно вирішують питання оперативного проведення митних операцій зазначеної непростої категорії товарів, природно при безумовному виконанні учасником ЗЕД всіх вимог законодавства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ЗАСТОСУВАННЯМ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ ПРИ ВВЕЗЕННІ ТОВАРІВ В УКРАЇНУ

2.1. Аналіз динаміки сплати та надходжень акцизного податку до Державного бюджету України

Непрямі податки додаються до ціни товарів (послуг) та їх оплачують кінцеві споживачі. В Україні непрямі податки включають ПДВ, акциз та мито. З погляду досягнення фіскальних цілей, непрямі завжди проявляють більшу ефективність у порівнянні з прямими податками. Непрямі податки є стабільним джерелом доходів, зокрема в Україні за їх рахунок формується більша частина доходів державного бюджету (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Темпи збільшення надходжень непрямих податків до Державного бюджету України

Назва/Рік	2022		2021		2020		2019	
	Млрд грн	%	Млрд грн	%	Млрд грн	%	Млрд грн	%
Мито	11,6	0,21	40,3	7,61	12,6	3,19	13,3	3,94
АП (Акцизний податок)	49,9	14,63	77,5	14,63	45,1	11,41	35,3	10,46
ПДВ (Податок на додану вартість)	174,3	41,1	164,1	31,0	139,0	35,16	128,3	38,0
Разом	235,8	55,94	281,9	53,24	196,7	49,76	176,9	52,4

Джерело: складено автором на основі [7]

За даними табл. 2.1 можна зробити висновок, що непрямі податки, як один з компонентів доходів у формі податків, становлять головну роль, питома вага яких в доходах Держбюджету України становила у 2019 р. 52,4%. У 2022

році питома вага непрямих податків зросла і мала 55,94%. Найбільш значущу роль у формуванні доходів ДБУ відіграє податок на додану вартість. Сума цього податку щороку зростає: в 2019 р. ПДВ становив 128,3 млрд грн, у 2020 р. – 139,0 млрд грн, у 2021 р. – 164,1 млрд грн, у 2022 р. – 174,3 млрд грн.

Протягом 2019-2022 років в нашій країні підвищується обсяг акцизу, так само його питома в доходах ДБУ: в 2019 р. показники становили 35,3 млрд грн і 10,46% відповідно, у 2020 р. 45,1 млрд. грн і 11,41%, у 2021 р. – 77,5 млрд грн і 14,63%, у 2022 р. – 49,9 млрд грн і 14,63% [7].

Попри відносно високе бюджетоутворювальне значення акцизного податку на сьогодні рівень оподаткування споживання підакцизних товарів в Україні є значно нижчим, аніж у державах – членах Європейського Союзу. Ці різниці можна пояснити недосконалістю певних елементів національного механізму акцизу: недостатня гармонізація акцизних ставок, існує проблема недостатньої ефективності контролю за виробництвом, постачанням та розподілом підакцизних товарів, недостатньо розвинена система адміністративних процедур та механізмів.

Відповідно в Україні досі існує тенденція до використання платниками акцизного податку різних схем ухилення від його сплати. Наявність таких схем обумовлена не тільки недосконалістю чинного податкового законодавства і недостатнім його узгодженням з європейськими стандартами, а також тим, що органи ДПС України неспроможні ефективно здійснювати адміністрування акцизного податку. Великі кількості нелегального виробництва та торгівлі етиловим спиртом, алкогольними виробами і тютюновою продукцією породжують відплив коштів до «тіньового» сектора економіки, які є втратами для бюджету. Інша проблема вітчизняного акцизного податку – його поширеність на відповідні високорентабельні і монопольні товари. Відповідно до Директиви Ради ЄС 2003/96/ЄС, акцизом обкладаються не тільки нафтопродукти, а й природний газ, вугілля, електроенергія. При цьому акцизом ця продукція не оподатковується при використанні в якості сировини або в процесах електролізу та металургії.

Відповідно до досліджень автора В. М. Кміть «…в Україні жодний із наведених потенційних фіскальних об'єктів акцизним податком не охоплений. Щодо електроенергії і природного газу, то вони підлягають оподаткуванню, але специфічними зборами. Така ситуація не узгоджується з нормами ЄС, а отже, потребує негайного вирішення» [13].

У період значного економічного спаду спостерігався такий самий глибокий спад активності на авторинку. Пожвавлення економіки, що почалося у 2016 році, також позначилося на обсягах купівлі вживаних та нових імпортних авто. При цьому на графіку простежується стрімке зростання вартості вживаних ТЗ, що свідчить про переорієнтацію внутрішнього попиту саме на вживані автомобілі. Отже, загальну ситуацію на ринку імпортних авто в Україні можна вважати такою, що цілком відповідає загальним макроекономічним тенденціям [28].

Отже, виникає закономірне запитання: якою мірою зростання обсягу імпорту автомобілів було спричинене лібералізацією акцизу, а якою – загальним покращенням економічної ситуації. Щоб відповісти на нього, слід розглянути реальну ефективну ставку акцизного податку до та після впровадження досліджуваних змін (рис. 2.1).

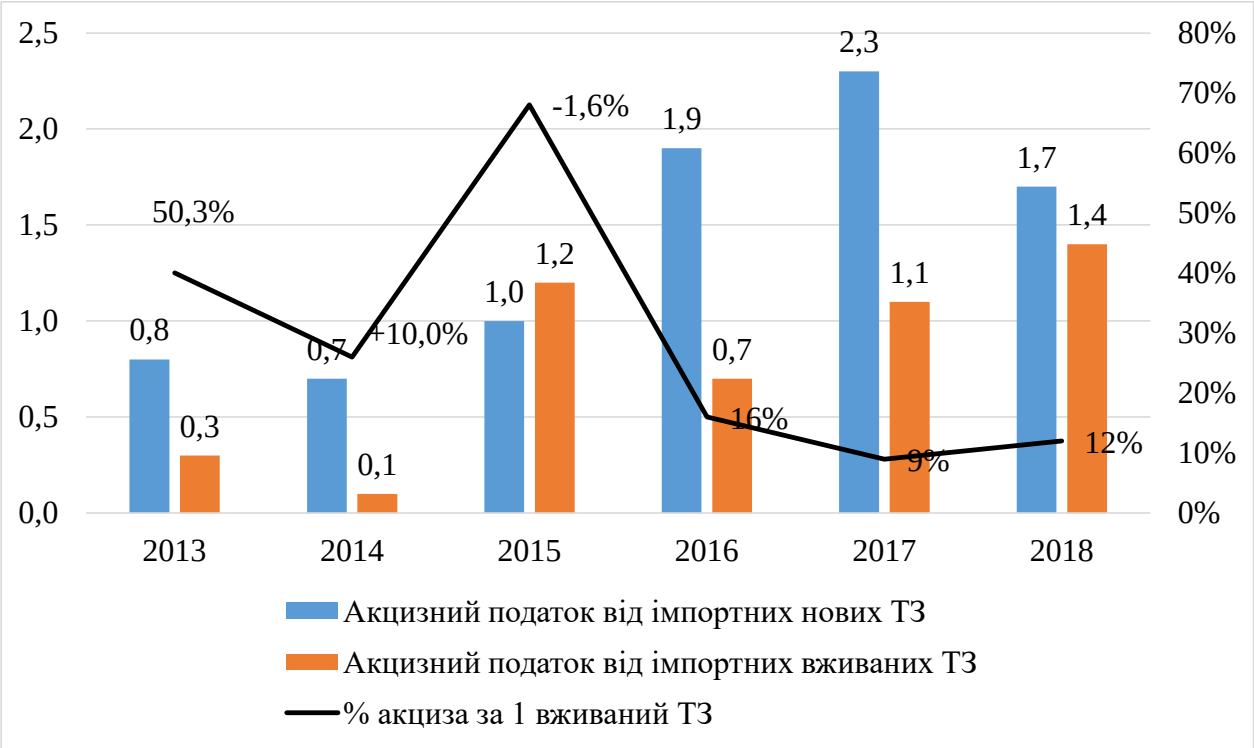

Рис. 2.1 Динаміка надходжень акцизного податку від імпортованих ТЗ та реальна ефективна ставка акцизного податку з одного вживаного ТЗ

Джерело: складено автором на основі [22, 23]

З рис. 2.1 видно, що відбулося значне зниження податкового тягаря при купівлі імпортного ТЗ. Зокрема, з надвисоких показників 2015 року відбулося зниження до прийнятних величин на рівні 9-12%. Відповідно, можна стверджувати, що таке стрімке зниження ставок акцизу дійсно слугувало стимулюючим фактором для відновлення активності на авторинку. А за рахунок збігу в часі із відновленням економічного зростання проявився ефект мультиплікатора: суттєво збільшилися обсяги придбання імпортних авто (у першу чергу – вживаних). Також слід звернути увагу на фіскальний аспект процесу. Надходження акцизного податку у 2015 році від імпорту вживаних авто перевищували надходження акцизного податку від імпорту нових на 200 млн грн. При цьому реальна ефективна ставка акцизного податку з 1 вживаного транспортного засобу становила більше 60% вартості вживаних легкових автомобілів. У 2017 році надходження акцизного податку від імпорту вживаних авто зросли на 400 млн грн, тоді як реальна ефективна ставка знизилася на 7%, що свідчить про позитивний вплив зниження ставок акцизного податку на вживані імпортовані транспортні засоби [31].

В Україні сучасна податкова політика спрямована на підвищення акцизів на тютюнові вироби. Як відомо, зростання надходжень з акцизного податку до бюджету забезпечується передусім за рахунок збільшення податкових ставок. Ставки податку на тютюнові вироби були значно підвищені, а механізм оподаткування в цій категорії підакцизних товарів був суттєво удосконалений. Було досягнуто рівняння податкового навантаження на сигарети з фільтром та без фільтру. Якщо порівняти розмір мінімального акцизного зобов'язання за 1 тисячу сигарет на 1 січня 2022 року з 1 січня 2014 року, то для сигарет з фільтром воно зросло у 7,5 рази, а для сигарет без фільтру - у 17,2 рази.

У 2011 році тютюнова галузь України внесла до бюджету 15,2 млрд грн акцизів, тоді як у 2021 році ця сума зросла до 63,4 млрд грн. Однак, якщо порівняти приріст в цифровому виразі, він складає всього лише три рази більше, а не чотири, якщо перерахувати надходження 2021 року за цінами 2011 року. Однак, є ще одна проблема, яка викликає турботу, а саме зменшення частки акцизних надходжень загалом, які сплачуються виробниками тютюнових виробів. За вказаний період ця частка скоротилася з 45% до 35%. У 2011 році акциз на тютюнові вироби становив 43% від загальних надходжень акцизного податку, а у 2021 році ця частка скоротилася лише до 28%. Протягом 2020-2021 років відбулося значне збільшення надходжень акцизного податку з імпортованих тютюнових виробів з 2,29 млрд грн до 12,17 млрд грн. Цей ріст можна перш за все пояснити збільшенням акцизу на ТВЕН в 4,2 рази.

Розглянемо структуру доходів бюджету від акцизного оподаткування в Україні за останні роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка питомої ваги акцизних податків
у доходах Державного бюджету України, %

Показник	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Частка акцизних податків у податкових надходженнях	9,88	9,49	8,54	8,23
Частка акцизного податку на тютюнові вироби у податкових надходженнях	6,45	5,15	4,93	4,42

Джерело: складено автором на основі [22, 23]

Як видно із табл. 2.2, попри збільшення ставок акцизних податків та зміни у Податковому Кодексі України, питома вага надходжень до бюджету має низхідну динаміку. У 2017 році в Україні ставка податку на тютюнові вироби була збільшена на 40% згідно Закону України від 07.12.2017 р. №2245-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2018 році». Цей закон передбачав семирічний план підвищення акцизного податку на тютюнові вироби з метою досягнення рівня, що

відповідає Європейському Союзу. Згідно з цим планом, щорічно специфічна ставка акцизу на тютюнові вироби мала зростати на 20% до 2025 року. Незважаючи на затверджений графік, з 1 липня 2019 року ставку податку було підвищено ще на 9% з метою мобілізації додаткових надходжень до бюджету. Ці заходи спрямовані на забезпечення збалансованості бюджетних надходжень та наближення рівня оподаткування тютюнових виробів до європейських стандартів. Зростання розриву між збільшенням податкового навантаження на сигарети та доходами домогосподарств призвело до значного збільшення нелегального обігу тютюнових виробів. За даними Kantar TNS, відсоткова частка нелегального ринку тютюнових виробів зростала з року в рік: у 2016 році складала 1,1%, у 2017 році – 2,3%, у 2018 році – 4,4%, у 2019 році – 6,6%, у 2020 році – 6,9%, а в 2021 році цей показник сягнув 16,8%. Такий швидкий темп зростання нелегального обігу свідчить про наявність фундаментальних причин, що сприяють зростанню незаконної продукції, і ставить значні виклики перед державою у майбутні роки. У 2021 році втрати бюджету від неоплачених податків становили приблизно 14,5 млрд гривень.

2.2. Дослідження рівня контролю за застосуванням акцизів при ввезенні товарів в Україну

Практика застосування індивідуальних акцизів в Україні вказує на те, що підакцизні товари, які оподатковуються, входять до другої групи (згідно з класифікацією), яка включає товари, що мають шкідливий вплив на людину або природу (у цьому випадку, відсутні товари першої необхідності, а предмети розкоші оподатковуються частково) (рис. 2.2). Перелік товарів (продукції), що підлягають оподаткуванню акцизом, та ставки податку ухвалює ВРУ.

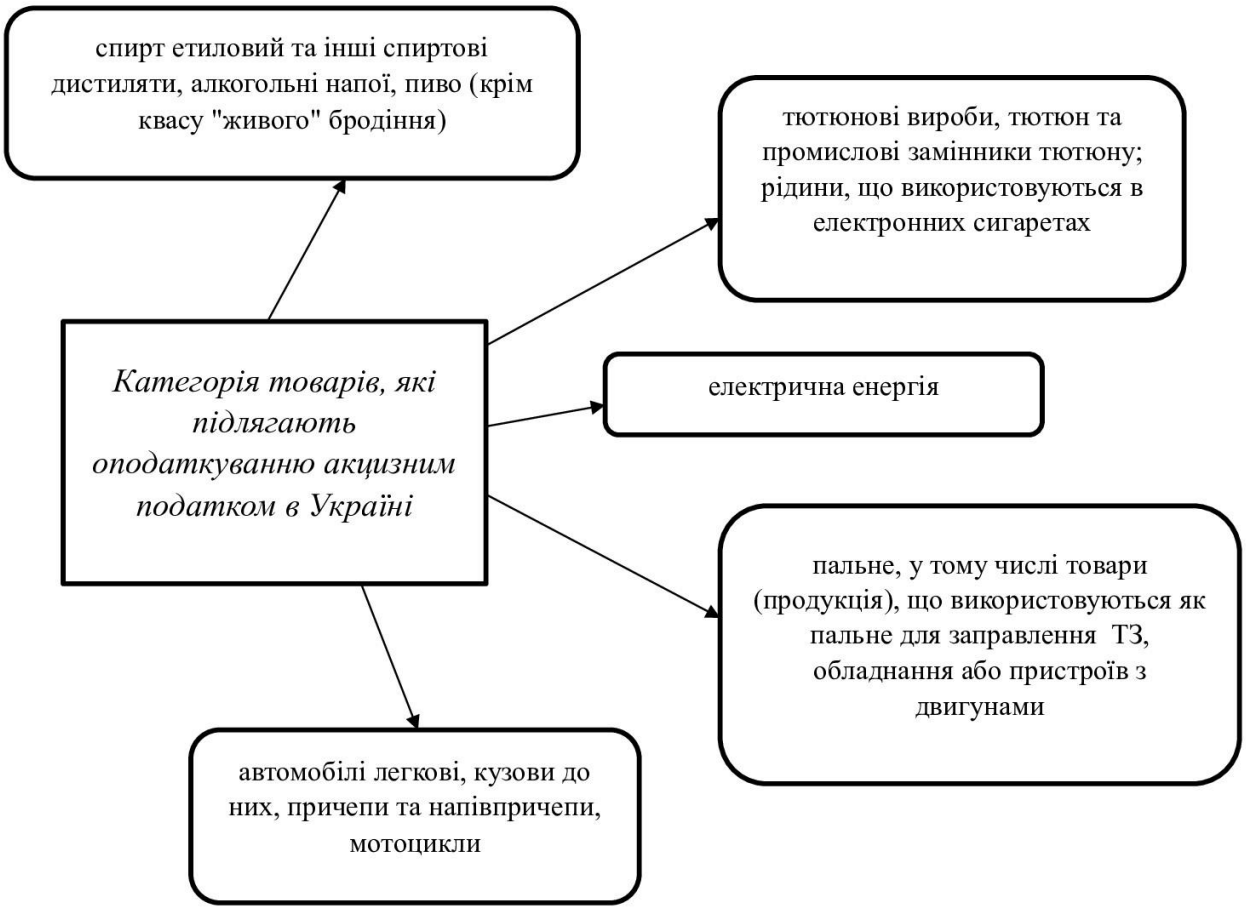

Рис. 2.2 Підакцизні товари в Україні

Джерело: складено автором на основі [27]

В цілому, виходячи з типу підакцизних товарів, прийнято виділяти дві групи. До першої групи відносять товари, що маркуються акцизними марками, до другої групи – товари, що не маркуються.

Особливою групою підакцизних товарів є підакцизні товари, які маркуються спеціальними марками, у зв’язку з тим, що по ним, як правило, виникають окремі складнощі і нюанси при митному оформленні. На відміну від не маркованих товарів процедура оформлення має свою специфіку, що ускладнює процес оформлення даних видів товарів.

Стаття 286 Податкового кодексу України регламентує особливості справляння акцизу по товарах, що ввозяться на територію нашої країни. Відповідно до зазначеної статті, справляння акцизів здійснюється податковими органами. Виняток становлять підакцизні товари, які підлягають маркуванню акцизними марками. В даному випадку справляння податку здійснюється

митними органами відповідно до ст. 286.1 ПКУ. У цій статті зазначено, що обов’язок сплати акцизів за маркованими товарам відбувається з дня ввезення маркованих товарів безпосередньо на територію України.

До товарів, що підлягають маркуванню акцизними марками, належать дві групи підакцизних товарів: алкогольна та тютюнова продукція. Для алкогольної продукції, що ввозиться на територію України з об’ємною часткою етилового спирту більш 9%, передбачено обов’язкове маркування акцизними марками.

Метою маркування тютюнової та алкогольної продукції є контроль легальності і якості продукції, виробленої в даній сфері. Така система практично виключає можливість підробки даних видів товарів і повторного використання. Наявність акцизної марки підтверджує легальність виготовлення продукції і спрощує контроль за нелегальним оборотом алкогольної продукції та тютюнових виробів. Важливість такого контролю підтверджується необхідністю дотримання норм і регламентів якості алкогольної продукції як елемента політики народозбереження.

Відповідно до Податкового кодексу України передбачено обов’язкову реєстрацію платників акцизного податку. У ст. 212.3.1 цього Кодексу зазначено, що «…реєстрація у контролюючих органах як платника податку суб’єкта господарювання, постійного представництва, які здійснюють діяльність з виробництва підакцизних товарів (продукції), яка підлягає ліцензуванню, здійснюється на підставі відомостей щодо видачі такому суб'єкту відповідної ліцензії» [27]. Платники акцизного податку в Україні представлені на рис. 2.3.

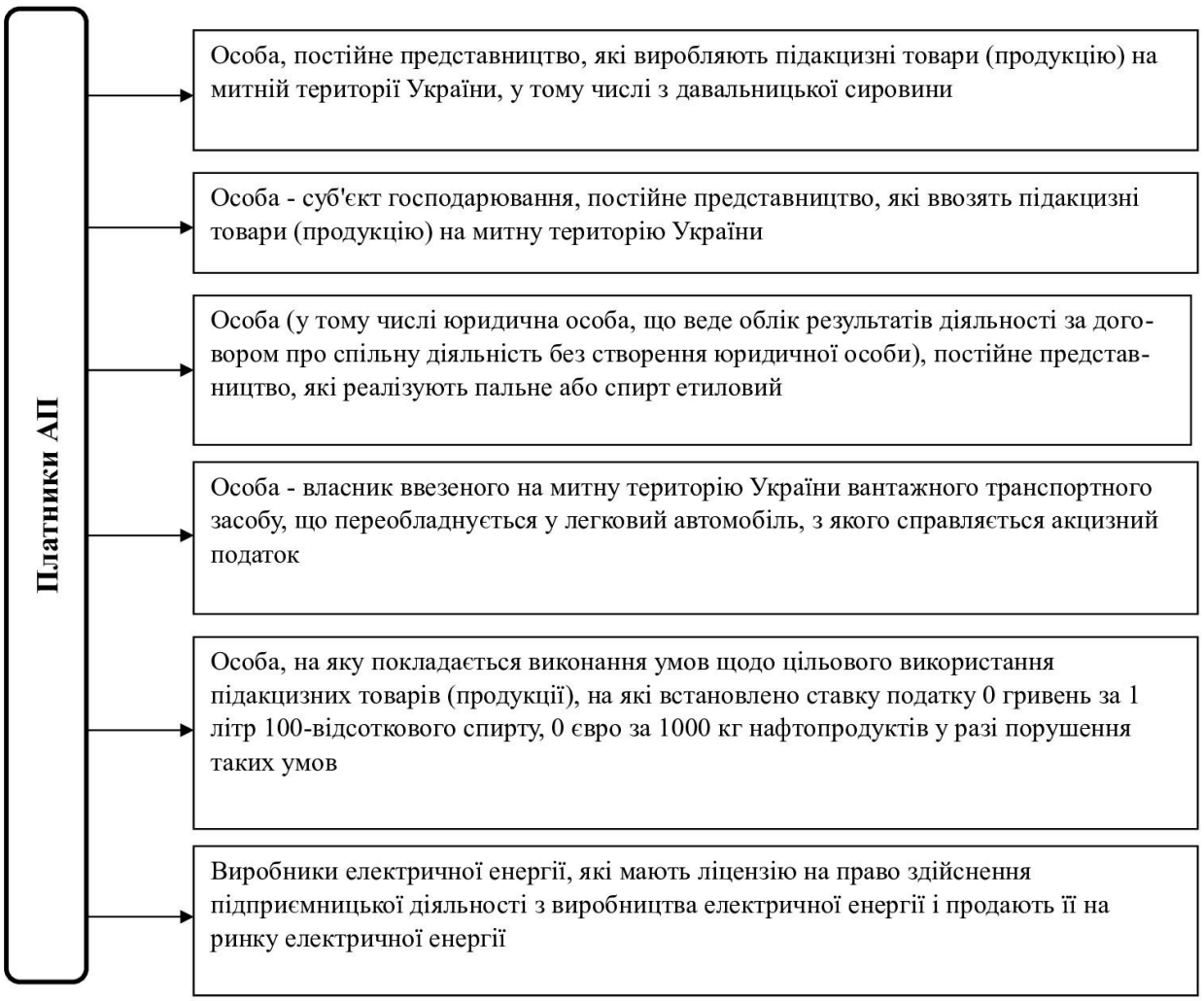

Рис. 2.3. Платники акцизного податку в Україні

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Також у ст. 212.3.1 ПКУ вказано, що «…органи ліцензування, що уповноважені видавати ліцензії на зазначені види діяльності, зобов'язані надати контролюючому органу за місцезнаходженням юридичних осіб, постійних представництв, місцем проживання фізичних осіб - підприємців інформацію про видані, переоформлені, призупинені або анульовані ліцензії у п'ятиденний строк з дня здійснення таких дій» [27].

Ставки податку, що застосовуються при адмініструванні АП, представлені на рис. 2.4.

Рис. 2.4 Ставки акцизного податку та механізм їх застосування

Джерело: розроблено автором на основі [27]

На основі чинного Податкового кодексу України, ставка податку визначається як сума податкових нарахувань на одиницю виміру бази оподаткування.

Основні особливості сучасного механізму справляння акцизного податку характеризуються певною схемою (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Основні особливості механізму справляння акцизного податку

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Так, нині акцизний податок відіграє важливу роль. Його збалансована політика може суттєво позитивно впливати на динаміку та структуру розвитку

товарного ринку, вирішувати проблеми, пов'язані з інвестиційним та ресурсним забезпеченням, частково зменшувати розміри тіньового і контрабандного секторів, а також забезпечувати зростання надходжень до бюджету.

2.3. Визначення проблем та перспектив акцизного оподаткування в Україні

Проблеми акцизного оподаткування в Україні:

1. Недосконалість механізму. Вітчизняний механізм акцизного оподаткування має недоліки та неузгодженості з нормами Європейського Союзу, що призводить до відхилень у рівні оподаткування порівняно з країнами-членами ЄС.

2. Незаконне виробництво та тіньовий обіг. Проблема незаконного виробництва та недекларованого обігу підакцизних товарів, таких як алкоголь і тютюн, залишається актуальною. Це призводить до втрати доходів державного бюджету і сприяє нерегульованому споживанню цих товарів.

3. Нерівність та несправедливість. Акцизне оподаткування може мати негативний вплив на групи населення з нижчими доходами, оскільки вони відчувають більший фінансовий вплив внаслідок споживання підакцизних товарів. Це може призвести до соціальної нерівності та незадоволення серед населення.

4. Непрозорість. Існує необхідність у посиленні контролю та прозорості в системі акцизного оподаткування, щоб уникнути корупційних схем та недекларованих дій.

Оскільки акциз, являється одним із основних непрямих податкових надходжень до держбюджету, тобто вносить суттєвий внесок як з підакцизних товарів, вироблених в Україні, так і з товарів, що імпортуються на її територію, то відповідно і відіграє важливу роль у наповненні держбюджету. Тому оптимізація сплати цього податку та гармонізація його правил з правилами

акцизу країн-членів ЄС мають здійснюватися з урахуванням потенційних загроз для економічного стану країни. Впровадження автоматизованих систем адміністрування, які контролюють обіг підакцизних товарів за допомогою електронних акцизних марок та накладних у режимі онлайн, може сприяти посиленню інформаційної складової економічної безпеки. Угода про асоціацію України з ЄС, зокрема стаття 459 та додаток XLIII, передбачає подальшу співпрацю з Європейським офісом по боротьбі з шахрайством у питаннях протидії поширенню контрафактної продукції, зокрема підакцизної.

Можна погодитися з думкою автора Ю. В. Касперович, яка вказала, що «…світова практика має досвід цільового спрямування акцизу на програми з оздоровлення, фізкультури та спорту. Акцизний податок також може бути інструментом «згладжування» майнової нерівності населення. Цього можна досягти у разі включення до категорій підакцизних товарів престижного споживання класу «люкс» та «преміум», наприклад, антикваріату, натурального хутра, коштовних прикрас з дорогоцінними металами та камінням» [11].

Запуск єдиного спільного ринку в 1993 році відкрив нові можливості для вільного руху товарів, послуг, капіталу і праці в межах Європейського Союзу. Цей історичний крок вимагав встановлення спільних правил і норм, включаючи акцизне законодавство, для забезпечення однакових умов конкуренції та уникнення негативних наслідків для внутрішнього ринку.

Законодавство ЄС щодо акцизів було значною мірою викликане потребою у стандартизації оподаткування підакцизних товарів між країнами-членами. Це сприяло вирівнюванню рівня оподаткування та усуненню нерівностей, які можуть призводити до спотворення конкуренції та перехресних торговельних бар'єрів.

Окрім того, європейське акцизне законодавство було впроваджено з метою забезпечення фіскальної стабільності та збалансованого бюджету в рамках ЄС. Це включає регулювання ставок акцизу, збору акцизу та процедур контролю, щоб забезпечити адекватні надходження до бюджету кожної країни-члена.

Таким чином, акцизне законодавство ЄС було розроблено з метою створення єдиної ринкової системи, забезпечення рівних умов конкуренції та збалансованого фіскального середовища в Європейському Союзі, що сприяє ефективному функціонуванню внутрішнього ринку та загальному економічному розвитку.

Кожна країна має свою власну систему оподаткування акцизами. Збільшення ставок акцизу впливає на різні аспекти, такі як:

– ціни на підакцизні товари;
– рівень привабливості для інвестицій;
– обсяг виробництва, який здійснюється в рамках законодавства;
– обсяг споживання.

Вдосконалення законодавства щодо оподаткування акцизом має за мету поступове наближення національних ставок до ставок, що діють в країнах Європейського Союзу, а також структурна синхронізація. Це прагнення до однакових чи подібних ставок акцизу має кілька обґрунтувань:

1. Створення рівних умов конкуренції: Встановлення схожих ставок акцизу між країнами сприяє уникненню спотворень конкуренції. Це дозволяє підприємствам працювати в однакових фінансових умовах і запобігає недоброзичливій конкуренції, що може виникнути через відмінності в ставках акцизу.

2. Стимулювання торгівлі та інвестицій: Гармонізація ставок акцизу полегшує торгівлю та притягує інвестиції, оскільки усуває бар'єри та ризики, пов'язані з нерівностями у податковому режимі. Це сприяє створенню сприятливої бізнес-середовища та забезпечує стабільність та прогнозованість для підприємств.

3. Економічна інтеграція: Європейський Союз прагне до глибокої економічної інтеграції своїх країн-членів. Гармонізація ставок акцизу є одним із засобів зближення податкових систем та створення єдиної ринкової системи, що сприяє вільному руху товарів та послуг.

4. Фіскальна координація: Ставки акцизу мають вплив на фіскальні надходження до бюджету. Гармонізація структур та наближення ставок акцизу дозволяють забезпечити більш прозорий та стійкий потік доходів до державного бюджету, що сприяє фіскальній стабільності та плануванню.

Фіскальне значення акцизних податків пояснюється їхнім застосуванням до товарів, які користуються широким попитом у суспільстві. Це означає, що акцизи стягуються з товарів, які споживаються великою кількістю людей. Такі товари включаються в оподаткову базу, оскільки їх високий обсяг продажу забезпечує значні надходження до бюджету.

Фінансова політика держави визначає питому вагу акцизів, тобто відсоток внеску акцизного податку до загальних бюджетних надходжень. Ця вага може бути різною в залежності від пріоритетів та потреб держави. Через регулювання ставок акцизів, держава може збалансувати бюджетні надходження та забезпечити фінансову стійкість.

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році», прийнятий 24 грудня 2015 року, введення нововведень в акцизному оподаткуванні. Це свідчить про важливість акцизного оподаткування як інструменту бюджетного планування та забезпечення фіскальної стабільності. Ці зміни можуть містити різні положення, такі як зміна ставок акцизу, введення нових податкових зобов'язань чи перегляд механізмів адміністрування податку. Ці нововведення спрямовані на оптимізацію акцизного оподаткування та забезпечення більш ефективного збору доходів до бюджету.

Ретельний аналіз теорії та практики застосування акцизної політики на світовому та вітчизняному рівнях дав змогу виявити способи, якими вона впливає на економічну безпеку держави у різних сферах (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Схема впливу акцизної політики на економічну безпеку країни

Джерело: [11]

Проводячи оцінку впливу акцизної політики на бюджетну та податкову безпеку країни, варто дослідити роль акцизу як джерела фінансових потоків до бюджету та фактора, що призводить до зростання податкового навантаження на підприємства. Акцизи виступають важливим джерелом доходів для держави,

особливо у сфері товарів масового попиту, таких як алкоголь, тютюн, нафтопродукти тощо. Збільшення ставок акцизу або розширення оподатковуваної бази може призвести до збільшення податкового навантаження на підприємства та споживачів.

Збільшення акцизних ставок або введення нових акцизів може позитивно вплинути на збільшення податкових надходжень до бюджету. Це може сприяти забезпеченню фінансової стійкості держави, фінансуванню соціальних програм та інфраструктурних проектів. Однак, важливо забезпечити баланс між підтримкою бюджету та збереженням конкурентоспроможності бізнесу. Перевищення податкового навантаження на підприємства може призвести до збільшення витрат для бізнесу, обмеження його здатності до інвестицій та розвитку, а також збільшення ризику неплатоспроможності.

Таким чином, оптимальна акцизна політика передбачає збалансований підхід до оподаткування, який сприяє забезпеченню достатніх надходжень до бюджету, збереженню конкурентоспроможності бізнесу та стимулює економічний розвиток. Це може включати аналіз та оцінку податкових наслідків, впровадження механізмів контролю та адміністрування акцизів, а також сприяння відповідальному споживанню та альтернативним секторам економіки.

Тому існують певні вимоги для досягнення цілей акцизного податку:

1) простота (організації, використання);
2) невисокі ставки;
3) податок повинен стягуватися якомога раніше в ланцюжку створення доданої вартості.

Кожна країна має можливість самостійно встановлювати стандарти, що стосуються виробництва, обробки та зберігання підакцизних товарів відповідно до вимог Директиви. Це дає державам можливість приймати рішення, які відповідають їхнім національним потребам та цілям. Національне законодавство може встановлювати вимоги щодо безпеки, якості, етикетування та інших аспектів, які стосуються підакцизних товарів.

Підакцизні товари можуть також піддаватися іншим непрямим податкам, що накладаються в країнах ЄС з певною метою. Наприклад, окрім акцизного податку, держави можуть встановлювати податки на додану вартість (ПДВ) або мито на підакцизні товари. Це може бути зумовлено різними цілями, такими як забезпечення фіскальних надходжень, регулювання споживання або захист внутрішнього ринку.

Встановлення додаткових непрямих податків на підакцизні товари може мати кілька цілей. По-перше, це може сприяти збільшенню податкових надходжень до бюджету шляхом збільшення податкового навантаження на ці товари. По-друге, це може бути інструментом регулювання споживання, зокрема шляхом підвищення вартості підакцизних товарів для зменшення їхнього попиту. Крім того, це може сприяти захисту внутрішнього ринку та конкурентоспроможності вітчизняних виробників, зменшуючи конкуренцію з-за кордону.

Таким чином, встановлення інших непрямих податків на підакцизні товари в країнах ЄС має раціональне обґрунтування, яке поєднує фіскальні, регуляторні та захисні аспекти. Кожна держава може визначити свої власні правила та ставки, забезпечуючи баланс між економічними і соціальними цілями, а також враховуючи специфіку свого внутрішнього ринку.

Багато країн у період з 2020 по 2022 роки почали знову підвищувати податкові ставки, реагуючи на фіскальні виклики та потреби своїх бюджетів. Серед цих країн Великобританія прийняла найбільш кардинальне рішення щодо підвищення податкових ставок. Зокрема, вона піднялася на 4-е місце в Європейському Союзі за величиною максимальної ставки прибуткового податку.

Проте, деякі економісти висловлюють обурення щодо підвищення прямого прибуткового податку, аргументуючи, що воно може негативно вплинути на економічне зростання. Підвищення прямого податку може збільшити податкове навантаження на бізнес та підприємства, зменшити їхню

конкурентоспроможність і знизити інвестиційну активність. Це може призвести до зниження підприємницької активності та обмеження розвитку підприємств.

Додатково, збільшення соціальних внесків також може мати негативні наслідки. Воно може призвести до зростання витрат на працю для підприємств, що може вплинути на їхню здатність зберігати та створювати нові робочі місця. Збільшення соціальних внесків також може спричинити збільшення безробіття, особливо у секторі малого бізнесу, де вартість праці є важливим фактором.

Загалом, при підвищенні податкових ставок важливо балансувати необхідність збільшення бюджетних надходжень зі збереженням економічного зростання. Ретельний аналіз ефектів і ризиків, а також урахування конкретних умов країни, можуть допомогти зробити обґрунтовані рішення щодо податкової політики.

Перспективи акцизного оподаткування в Україні:

1. Гармонізація з європейськими стандартами. Україна має перспективи вдосконалити свій механізм акцизного оподаткування та гармонізувати його з нормами ЄС, що сприятиме зближенню рівня оподаткування з країнами-членами ЄС і покращенню умов для міжнародної торгівлі.

2. Збільшення доходів. Посилення контролю над незаконним виробництвом та тіньовим обігом підакцизних товарів допоможе збільшити доходи державного бюджету та забезпечити фінансування соціальних та інфраструктурних програм.

3. Податкові стимули. Використання акцизних ставок як інструменту регулювання може сприяти стимулюванню альтернативних, менш шкідливих видів продукції та споживання, таких як екологічно чисті товари та послуги.

4. Зміна споживацького поведінки. Підвищення акцизних ставок на шкідливі товари може сприяти зниженню споживання цих товарів, що в свою чергу позитивно позначиться на здоров'ї населення та зменшить негативний вплив на навколишнє середовище.

Враховуючи ці фактори, впровадження ефективних реформ та поліпшення механізму акцизного оподаткування можуть сприяти забезпеченню

стабільних доходів бюджету, зменшенню незаконного обігу підакцизних товарів та покращенню ситуації в галузях, пов'язаних з акцизним оподаткуванням.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ І СПРАВЛЯННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ КРАЇН ЄС

3.1. Зарубіжний досвід організації та справляння акцизного податку

Акцизний податок займає значну частку у системі оподаткування в країнах ЄС. Вони генерують значні надходження від продажу товарів, які часто є високоприбутковими та дефіцитними. Також завдяки йому держава може контролювати виробництво і реалізацію підакцизних товарів, збільшуючи чи зменшуючи ставку податку на них, і цим самим впливати на попит і пропозицію, яка виникає на ринку.

Справляння акцизного податку в країнах Європейського Союзу. У Франції акцизний податок стягується з широкого спектру підакцизних товарів, включаючи алкоголь, тютюн, нафтопродукти, енергію та автомобілі. Ставки акцизу розраховуються залежно від об'єму або ваги товарів. Крім того, Франція активно використовує акцизні ставки як інструмент регулювання, наприклад, шляхом зниження ставок для екологічно чистих автомобілів. В Німеччині акцизний податок стягується з алкогольних напоїв, тютюну, нафтопродуктів та автомобілів. У країні існує система постачального ланцюга та акцизних марок для контролю руху підакцизних товарів. Наприклад, випуск акцизних марок на алкоголь та тютюн здійснюється централізовано.

Велика Британія також має систему акцизного оподаткування, яка охоплює алкоголь, тютюн, автомобілі та нафтопродукти. Ставки акцизу різняться в залежності від типу товару. Країна також використовує акцизні ставки для стимулювання екологічно чистих автомобілів та інших енергоефективних рішень. В Іспанії акцизний податок стягується з алкоголю, тютюну, нафтопродуктів, автомобілів та інших підакцизних товарів. Існують різні ставки акцизу в залежності від типу товару та його характеристик. Також

в країні діють спеціальні правила для роздрібних продажів тютюнових виробів, включаючи обмеження реклами та підвищення мінімальних цін.

Країни ЄС зазвичай ставлять перед собою кілька цілей при організації та справлянні акцизного податку, таких як збільшення доходів бюджету, заохочення здорового споживання, регулювання ринку та екологічні міркування. Крім того, вони активно співпрацюють між собою та впроваджують спільні стандарти для забезпечення однакових умов конкуренції та уникнення подвійного оподаткування.

У порівнянні з найвищими ставками акцизу на бензин у Нідерландах, ставки акцизу на бензин, що встановлені в Україні, становлять 3,7 разу, на дизельне пальне – 3,5 разу, на зріджений газ – 6 разів (Додаток В).

Варто відзначити, що директива Ради 92/12/ЄЕС визначає загальні правила справляння акцизного збору в країнах ЄС. Зокрема, вона встановлює принцип місця сплати акцизного податку при перетині товарів через кордони країн-членів ЄС. Згідно з директивою, акцизний податок повинен бути сплачений у державі-члені, де здійснюється фактичний ввіз підакцизних товарів.

Це означає, що при переміщенні підакцизних товарів через кордон ЄС, особа, яка ввозить товари, зобов'язана сплатити акцизний податок в країні, де здійснюється ввіз. Таким чином, директива забезпечує однакові умови для оподаткування акцизами в усіх країнах-членах ЄС та сприяє уникненню подвійного оподаткування та фіскальних викликів, що можуть виникати при перетині кордонів.

Застосування єдиної системи справляння акцизного податку на кордонах ЄС сприяє спрощенню процедур і забезпеченню єдності в оподаткуванні акцизами між країнами-членами. Це підвищує ефективність контролю за рухом підакцизних товарів та сприяє забезпеченню більш рівних умов конкуренції на внутрішньому ринку ЄС.

Глобалізація сприяє посиленню результативності фінансово-бюджетної політики, адже надає змогу враховувати ретроспективний досвід реалізації

заходів фіскальної політики в країнах із розвинутою та трансформаційною економікою, адаптуючи його до національної інституційної моделі економічного розвитку. З огляду на зазначене важливим є аналіз досвіду країн ЄС щодо гармонізації акцизного законодавства та імплементації вимог до набуття мінімального рівня акцизного оподаткування (рис. 3.1).

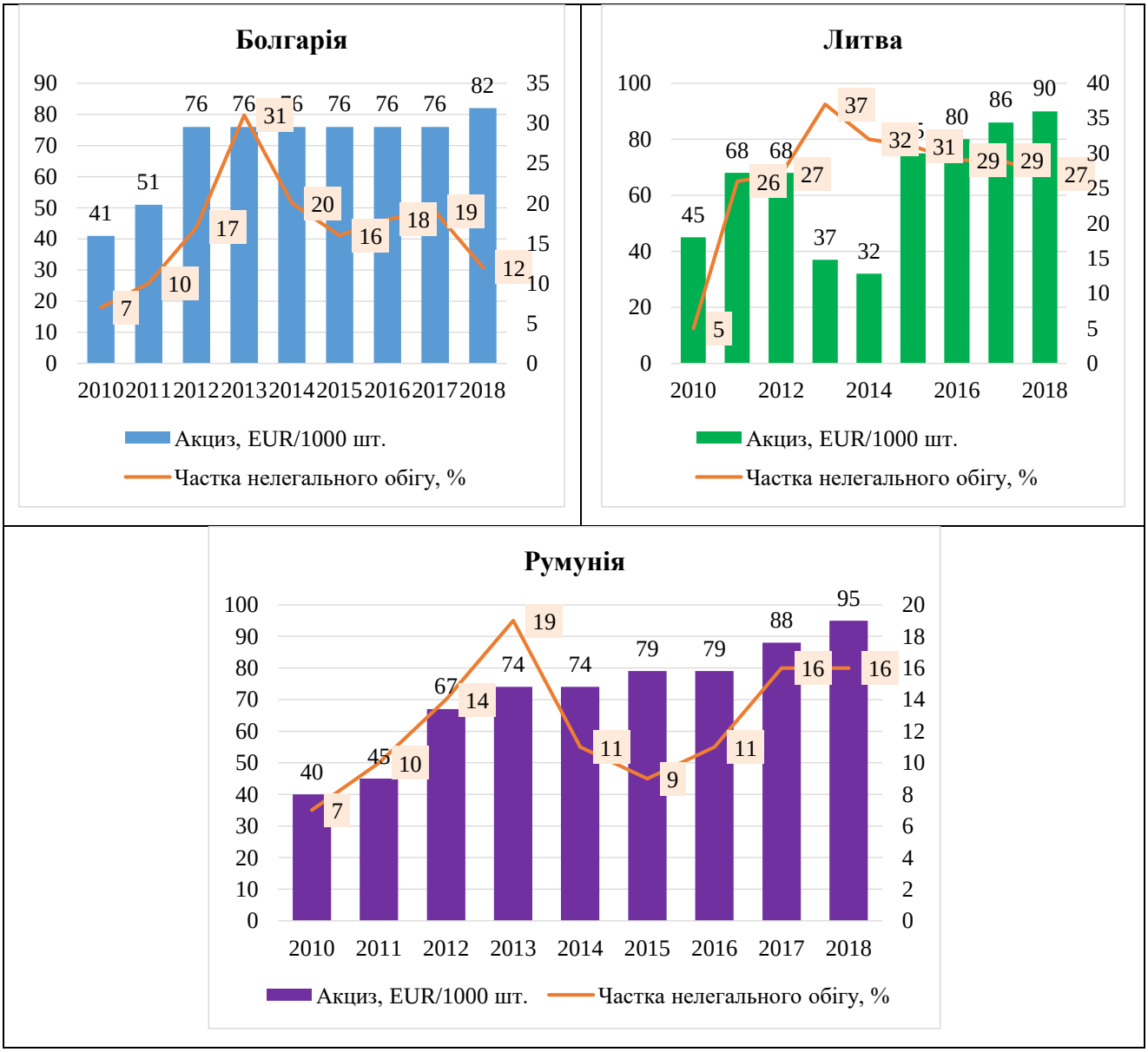

Рис. 3.1 Досвід країн ЄС з гармонізації ставок акцизного податку на тютюнові вироби та боротьби з нелегальним обігом цигарок

Джерело: [43]

Так, низка країн ЄС уже пройшла процес гармонізації ставок акцизного податку впродовж останнього десятиріччя. Одні з них обрали шлях

поступового зростання, інші – стрімко підвищили ставки за короткий проміжок часу. Слід відмітити, що навіть після стабілізації ставок частка нелегальної продукції була набагато вища, ніж до підняття акцизу. У Болгарії зростання акцизу на тютюнові вироби в 2 рази призвело до зростання частки нелегальної продукції з 7% у 2010 році до 31% у 2013 році. За схожим сценарієм відбувалася гармонізація ставок акцизного податку в Литві та Румунії. Досвід цих країн показує, що зростання цін на тютюнові вироби внаслідок підвищення акцизу без підвищення купівельної спроможності населення неодмінно призведе до стрімкого збільшення розміру нелегального ринку цигарок. Споживач переключиться на більш дешеві нелегальні цигарки. Його чутливість до різкого зростання цін буде вищою, ніж у випадку з поступовим підняттям.

Посилення уваги фіскальних органів до непрямого оподаткування, зокрема акцизного податку, є результатом збільшення ролі цього виду оподаткування в доходах держав та бажання здійснювати регуляторні впливи на споживання, здоров'я та екологію. Використання сучасних технологій та електронного аудиту рахунків-фактур та фінансової звітності дозволяє підвищити ефективність та надійність податкового контролю, зменшити шахрайство та незаконну діяльність, а також сприяє покращенню міжнародної співпраці у сфері податкового аудиту. Так як прослідковується зростання глобалізації, електронної торгівлі та міжнародних фінансових операцій, що ставлять перед податковими органами складні завдання зі збору та аналізу податкової інформації виникає потреба в обробці великих обсягів даних та автоматичний міжнародний обмін податковою інформацією.

3.2. Напрями впровадження досвіду країн ЄС в організацію і справляння акцизного податку в Україні

Як зауважив автор Ярош М.В. «…внаслідок росту акцизного податку в той час надходження до державного бюджету зросли, проте, через ріст вартості продукції, частина населення з низьким рівнем платоспроможності змушена

була шукати більш дешевий товар, внаслідок чого відбулося зростання попиту на контрабандну продукцію з країн, в яких ставки акцизу на відповідну продукцію є значно нижчими. Відтак, при неминучості підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби відповідно до вимог та норм Європейського Союзу, слід мінімізувати можливості росту контрабанди цієї продукції на територію України з країн, де акцизи та ціни на неї значно нижчі, та нелегальне виробництво тютюнової продукції шляхом поетапного та поміркованого підвищення ставок акцизу впродовж відповідного періоду та врахування регіонального контексту і економічної ситуації в країні» [39].

Зміна ставок акцизного оподаткування має важливе значення для ефективності податкової системи та економічного розвитку. Україна може розглядати підвищення середнього розміру ставок акцизного податку до середнього по регіону з кількох причин. По-перше, встановлення ставок акцизного податку, які відповідають середньому рівню в регіоні, може допомогти забезпечити рівні умови для бізнесу та уникнути негативного впливу на конкурентоспроможність підприємств. Якщо ставки акцизу в Україні значно вищі або нижчі, ніж у сусідніх країнах або регіонах, це може створювати нерівності у виробництві та торгівлі, що може вплинути на економічну активність та інвестиційний клімат.

По-друге, врахування регіонального контексту може допомогти уникнути небажаного явища "податкового туризму" або "податкових переїздів". Якщо ставки акцизу в Україні значно нижчі, ніж у сусідніх регіонах, це може спонукати споживачів чи підприємства перевозити товари через кордон для зменшення податкового навантаження. Це може призвести до втрати податкових надходжень та негативно позначитися на економіці.

У той же час, питання встановлення пільг при оподаткуванні акцизним податком також є важливим. Врахування пільг може бути доцільним з соціальних та економічних міркувань. Наприклад, пільги можуть бути застосовані для підтримки певних груп населення, зниження податкового тягаря на малий бізнес або сприяння розвитку певних секторів економіки.

Однак, при встановленні пільг слід ретельно зважати на їхні фінансові наслідки та забезпечити їхню ефективність та прозорість.

Таким чином, у контексті підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби відповідно до вимог Європейського Союзу, важливо мінімізувати можливості росту контрабанди та нелегального виробництва шляхом поетапного та поміркованого підвищення ставок акцизу. При цьому врахування регіонального контексту та економічної ситуації в країні допоможе забезпечити ефективне оподаткування та підтримку стійкого розвитку економіки.

Можливі напрями впровадження досвіду ЄС:

- законодавча гармонізація. Україна може оновити своє законодавство про акцизний податок, враховуючи норми та принципи ЄС. Це включає класифікацію товарів та послуг, встановлення ставок податку, процедури реєстрації та звітності, а також правила контролю та сплати податку.

- митний контроль. Україна може вдосконалити свою митну систему для більш ефективного контролю над ввезенням, вивезенням та пересуванням акцизних товарів. Це може включати впровадження сучасних технологій, таких як електронне декларування, автоматизовані системи митного контролю та спільний обмін інформацією з іншими країнами.

- класифікація та ставки. Україна може прийняти систему класифікації товарів та послуг, яка базується на міжнародних стандартах, зокрема на Гармонізованій системі (ГС) та Європейській системі акцизного оподаткування. Крім того, варто встановити ставки податку, які сприяють досягненню певних цілей, таких як захист навколишнього середовища та здоров'я громадян.

- звітність та контроль. Україна може покращити систему звітності та контролю за акцизними товари. Це включає впровадження електронної звітності, автоматизацію процесів перевірки та аудиту, використання сучасних технологій для виявлення порушень та контролю сплати податку.

- міжнародний обмін інформацією. Україна може підвищити рівень співпраці з країнами ЄС у сфері обміну податковою інформацією. Це дозволить

ефективно виявляти та запобігати податковим шахрайствам та уникненню оподаткування, а також забезпечити прозорість та довіру у сфері акцизного оподаткування.

- навчання та розвиток персоналу. Україна може залучати фахівців з країн ЄС для навчання та підвищення кваліфікації місцевих податкових служб та митних органів. Це допоможе покращити розуміння та застосування європейських стандартів та практик у справлянні акцизного податку.

- співпраця з приватним сектором. Україна може співпрацювати з приватним сектором, залучаючи представників галузей, що підлягають акцизному оподаткуванню, для спільного вирішення питань, пов'язаних з організацією та справлянням податку. Це дозволить враховувати практичний досвід та особливості конкретних галузей.

Впровадження досвіду країн ЄС в організацію та справляння акцизного податку в Україні вимагає комплексного підходу, залучення ресурсів, а також активної співпраці між державними органами, приватним сектором та міжнародними партнерами. Досягнення ефективної системи акцизного оподаткування може сприяти стимулюванню економічного розвитку, збільшенню доходів бюджету та забезпеченню фіскальної стабільності.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Акцизи відносяться до непрямих податків, якими обкладається комерційний обіг окремих товарів і послуг. У найширшому сенсі непрямі податки трактуються як податки на споживання, до яких також відносяться податок з продажів, податок на додану вартість і мита. Особливістю непрямих податків є те, що вони стягуються не безпосередньо з передбачуваного платника, а через посередника – у разі акцизів безпосередніми суб'єктами оподаткування, як правило, виступають фірми-виробники або фірми, залучені у зовнішньоекономічну діяльність. Посередництво виражається в тому, що податок включається в структуру кінцевої ціни товару або послуги і визначає її рівень.

2. Митні операції та митне оформлення щодо підакцизних товарів виробляється тільки на спеціалізованих митних постах. При цьому, існує наступна класифікація підакцизних товарів, яка ґрунтується на наступних категоріях:

– товари, що підлягають маркуванню акцизними марками;

– інші товари, щодо яких відбувається сплата акцизу при їх ввезенні на митну територію відповідно до законодавства про податки і збори.

3. У зв'язку зі змінами, які торкнулися акцизних марок, виробники та імпортери алкогольної продукції тепер повинні маркувати алкогольну продукцію спеціальними акцизними марками.

Неправомірні дії з маркованими підакцизними товарами продовжують зростати. Контрабанда такої продукції несе велику небезпеку як для економічної безпеки країни, так і для здоров'я громадян і навколишнього середовища. Дані про кількість порушених кримінальних і адміністративних справ, а також загальне число осіб, підданих покаранню показують, що

боротьба із здійсненням незаконної діяльності з маркованих підакцизними товарами ведеться активно і має ефективні показники.

Однак, правоохоронним органам вдається конфіскувати не всі обсяги контрабанди та припинити шляхи їх розповсюдження. Тож, можливо, варто звернути увагу не тільки на посилення контролю товарів, які підлягають маркуванню, а на усунення причин розвитку даної нелегальної галузі.

4. Також у митних органів є можливість за допомогою певних технічних засобів проводити перевірку маркування товарів, а також виявляти на даних марках наявність ідентифікаційних знаків. У зв'язку з цим застосовуються прилади для визначення їх справжності, а також більш прості технічні засоби (лупа, ультрафіолетові ліхтарі, фломастери флуоресцентні). Дані технічні засоби покликані сприяти митним органам в пошуку незаконно переміщуваних товарів, а також в підтвердження справжності наявних акцизних марок, так як вони можуть бути підробленими або підробленими.

5. Акцизні марки мають певні ступені захисту, деякі з яких можна розглянути візуально, інші вимагають застосування технічних засобів.

Безсумнівно, необхідно активне впровадження сучасних технологій, які вже характеризуються високою ефективністю і дешевизною: контроль товарів, що підлягають маркуванню акцизними марками, може здійснюватися віддалено за коштами використання споживачами спеціалізованого додатка, за допомогою чого можливе подальше встановлення наявності та місця розташування контрафактної продукції.

Тому, можливо, варто звернути увагу не тільки на посилення контролю товарів, які підлягають маркуванню, а на усунення причин розвитку цієї нелегальної галузі.

Резюмуючи вищесказане, можна зробити висновок, що неправомірні дії з маркованими підакцизними товарами продовжують зростати. Контрабанда такої продукції несе велику небезпеку, як для економічної безпеки країни, так і для здоров'я громадян і навколишнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пасічний М. Пріоритети акцизної політики держави. Економічний вісник університету. 2022. № (52). С. 167–176.

2. Оподаткування підакцизних товарів / О. Ю. Лінькова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2016. - Вип. 20. - С. 90-92.

3. Бойчик І. М., Харів П. С., Хопчан М. І. Економіка підприємств: навч. посіб. Львів: «Сполом», 2012. 212 с.

4. Боровик П. М. Вдосконалення механізму податкового регулювання виробництва та обігу підакцизних товарів. *Збірник наукових праць Уманського НУС* – Умань, 2013. Вип. 82. Ч. 2: Економіка. С. 270-276.

5. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення 05.05.2023).

6. Державна податкова служба України. Офіційний портал. URL: https://tax.gov.ua/ (дата звернення 08.05.2023).

7. Доходи держбюджету України. URL: https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/ (дата звернення 03.05.2023).

8. Дученко М. М. Імплементація директив ЄС у контексті реструктуризації акцизного оподаткування в Україні. Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»: наук.-вироб. журн. / Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2016. № 1 (87). С. 3-6.

9. Канкава О.А. Реформи податкової системи України в контексті євроінтеграції. *Вісник КНЕУ* – Київ, 2016. № 8. С. 251-256.

10. Карпенко С. П. Фіскальний та регуляторний потенціал акцизного податку в контексті оподаткування тютюнових виробів. Science Rise: наук. журн. / Харк. мед. акад. післядиплом. освіти, Технол. центр. – Харків: Технологічний Центр, 2015. № 3 (8). С. 30-35.

11. Касперович Ю. В. Акцизна політика в системі економічної політики держави. Стратегічні пріоритети: наук.-аналіт. зб. / Нац. ін-т стратег. дослідж. – Київ, 2016. № 2 (39). С. 34-45.

12. Леоненко В. О. Перспективи та недоліки впровадження реформ європейської податкової системи в Україні. *Вісник ХНУ*. 2016. № 11. С. 28-32.

13. Непряме оподаткування в Україні та шляхи його вдосконалення / В. М. Кміть, В. В. Сусляк // Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління. - 2018. - Т. 29(68), № 1. - С. 91-96.

14. Лісовий А. В. Проблеми податкового контролю в Україні та напрями підвищення його ефективності. Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.-техн. пр. / Нац. лісотехн. ун-т України. – Львів, 2014. № 24.6. С.140-150.

15. Лукін В. О. Теоретичні аспекти аналізу податкових надходжень до бюджету. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки: зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2014. В. 4. С. 62-64.

16. Плотнікова К. О. Правове регулювання акцизного оподаткування в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право. 2020. Вип. 29. С. 226–231.

17. Мартиненко В. П. Податковий менеджмент : Конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801 «Фінанси і кредит» денної та заочної форми навчання. Київ : НУХТ, 2013. 134 с.

18. Мединська Т. В., Власюк Н. І. Податкова система : навч. посіб. 3-є вид., перероб. та доповнене. Львів : «Магнолія-2006», 2016. 424 с.

19. Мельник М. І., Лещух І. В. Податковий контроль в Україні : проблеми та пріоритети підвищення ефективності : монографія. Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», 2015. 330 с.

20. Мельник П. В. Податкові системи зарубіжних держав : навч. посіб. Київ : Кондор, 2012. 222 с.

21. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/vat-refund (дата звернення 04.05.2023).

22. Основні статистичні дані про діяльність ДПС. Державна податкова служба України. URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/ (дата звернення 07.05.2023).

23. Офіційна сторінка Міністерства економічного розвитку і торгівлі України URL: http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=5dee0c19-31f9-4a56-9f86-c05dc322cbb4&tag=ProgramiPidtrimkiPidprimtsiv (дата звернення 08.05.2023).

24. Пасічний М. Д. Податкова політика України в сучасних умовах. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка: Вісник Одеського національного університету / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2016. Вип. 7 (2). С. 123-128.

25. Піскова Ж. В. Формування системи показників фіскальної ефективності податків: теорія і практика. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер.: Економіка: зб. наук. пр. / Мукачів. держ. ун-т. – Мукачево, 2016. Випуск 2(6). С. 174-180.

26. Податкова на третину збільшила донарахування в бюджет за підсумками перевірок. URL: https://minfin.com.ua/ua/2020/02/26/41106745/ (дата звернення 08.05.2023).

27. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 06.05.2023).

28. Пугаченко О. Б. Діяльність податкових органів у зарубіжних країнах. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/28.pdf (дата звернення 08.05.2023).

29. Пухальський В. В. Оцінка стану, ефективності та результативності податкового контролю в Україні. Економіка та держава: міжн. наук.-пр. журн. / Ін-т підготовки кадрів держ. служби зайнятості України, Ред. журн. "Економіка та держава". – Київ, 2019. № 1. С. 35-42.

30. Свердан М. М. Державні фінанси: сучасні особливості механізму формування бюджетних доходів та фінансування видатків. Становлення економіки України у післякризовий період: ризики та проблеми розвитку : монографія. Умань: Сочінський, 2018. Ч. 1. С. 192-202.

31. Сидоренко Т. О. Вдосконалення механізму здійснення податкового контролю в Україні. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/znpnudps/2010_2/pdf/10stoitu.pdf (дата звернення 08.05.2023).

32. Сідельникова Л. П. Податкова система: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2013. 424 с.

33. Системний аналіз формування державної політики в умовах макроекономічної дестабілізації [Текст] : [колект. монографія] / [І. Г. Лук'яненко та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. Г. Лук'яненко ; Нац. ун-т "Києво-Могилян. акад.". – Київ : НаУКМА, 2017. 464 с.

34. Степанова Д. С. Фіскальні ефекти адміністрування податків в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Степанова Дар'я Сергіївна ; ПВНЗ "Європ. ун-т". – Київ, 2015. - 21 с.

35. Суб’єкти господарювання: оподаткування, контроль та аудит: навч. посіб. / Г. М. Давидов, І. К. Дрозд, В. М. Іванков, О. Л. Макеєва, О. А. Магопець, Г. Б. Назарова, В. В. Шалімов, Н. С. Шалімова / за ред. Г. М. Давидова. – Київ: ТОВ «Видавництво «Сова», 2016. – 590 с.

36. Фільо М. М. Пріоритети мінімізації податкових втрат в Україні. Наука молода. – Тернопіль, 2014. № 21. С. 267-281.

37. Чугунов І. Я. Непряме оподаткування у системі регулювання економіки. Економічний часопис-XXI: наук. журн. / Ін-т суспіл. трансформації, Ін-т регіон. досліджень ім. М. І. Долішнього Нац. акад. наук України. – Київ: Ін-т суспіл. трансформації, 2014. № 1-2 (1). С. 61-64.

38. Юрченко В. В. Сучасні тенденції розвитку та гармонізації податкових систем країн Європейського Союзу. Вектори для України. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – Київ, 2013. № 12. С. 87-98.

39. Ярош М. В. Напрями оптимізації непрямого оподаткування в Україні. Причорноморські економічні студії: наук. журн. / Причорномор. н.-д. ін-т екон. та інновацій. – Одеса, 2016. Вип. 11. С. 219-224.

40. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, 21.03.2014. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/ (дата звернення 07.05.2023).

41. Consumption Tax Trends 2014: VAT/GST and excise rates, trends and policy issues. URL: http://www.oecd.org/tax/consumption/consumption-tax-trends-19990979.HTM (дата звернення 07.05.2023).

42. Indirect tax developments in 2016. Ernst & Young. URL: http://www.ey.com/GL/en/Services/Tax/VAT-GST-and-other-sales-taxes/ey-indirect-taxdevelopments-in-2016 (дата звернення 08.05.2023).

43. Mosher JF, Adler SS, Pamukcu AM, Treffers RD. Review of State Laws Restricting Local Authority to Impose Alcohol Taxes in the United States. *Journal of studies on alcohol and drugs* – USA, 2017. № 78 (2). P. 241-248.

44. Naimi TS, Blanchette JG, Xuan Z, Chaloupka FJ. Erosion of State Alcohol Excise Taxes in the United States. *Journal of studies on alcohol and drugs* – USA, 2018. № 79 (1). P. 43-48.

45. Nelson JP. Gender differences in alcohol demand: a systematic review of the role of prices and taxes. *Health Econ* – USA, 2014. № 23 (10). P. 1260-1280.

46. Pesko MF, Licht AS, Kruger JM. Cigarette price minimization strategies in the United States: price reductions and responsiveness to excise taxes. *Nicotine Tob Res* – USA, 2013. № 15 (11). P. 1858-1866.

47. Scozzafava G, Boncinelli F, Contini C, Romano C, Gerini F, Casini L. Typical Vine or International Taste: Wine Consumers' Dilemma Between Beliefs and Preferences. *Recent patents on food, nutrition & agriculture* – Italy, 2016. № 8 (1). P. 31-38.

48. Shrestha V, Markowitz S. THE PASS-THROUGH OF BEER TAXES TO PRICES: EVIDENCE FROM STATE AND FEDERAL TAX CHANGES. *Economic Inquiry* – USA, 2016. № 54 (4). P. 1946-1962.

49. Witbrodt J, Mulia N, Zemore SE, Kerr WC. Racial/ethnic disparities in alcohol-related problems: differences by gender and level of heavy drinking. *Alcohol Clin Exp Res* – USA, 2014. № 38 (6). P. 1662-1670.

50. WHO report on the global tobacco epidemic 2015. World Health Organization. URL: http://www.who.int/tobacco/global_report/2015/en/ (дата звернення 08.05.2023).

51. Xuan Z, Chaloupka FJ, Blanchette JG, Nguyen TH, Heeren TC, Nelson TF, et al. The relationship between alcohol taxes and binge drinking: evaluating new tax measures incorporating multiple tax and beverage types. *Addiction* – England, 2015. № 110 (3). P. 441-450.

52. Xuan Z, Blanchette JG, Nelson TF, Nguyen TH, Hadland SE, Oussayef NL, et al. Youth Drinking in the United States: Relationships With Alcohol Policies and Adult Drinking. *Pediatrics* – USA, 2015. № 136 (1). P. 18-27.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Об’єкти оподаткування та ставки акцизного збору в Німеччині

Об’єкти оподаткування	Платники та ставки податку
Вино	Вміст спирту у вині має бути не нижче від 1,2% і не вище ніж 15 %. Крім того, в діапазоні від 13 до 15% спирт повинен мати бродильне походження. Ставку акцизу, наприклад, на шампанське вино встановлено сумою близько 1,6 євро за 0,75 л.
Проміжні вироби	Проміжні вироби – це алкогольні напої, що представляють собою щось середнє між вином і спиртними напоями. Вміст спирту в них змінюється від 1,2 до 22 %. До типових виробів відносять, наприклад, херес, портвейн і мадеру. Ставку акцизу на проміжні вироби встановлено сумою 850 євро за 2 галони безводного спирту.
Кава	Акцизом обкладається смажені кавові зерна і розчинну каву (екстракти, есенції та концентрати з кави), а також частка кави у виробах, що його містять. Величина ставки на каву становить близько 3,5 євро за 1 кг.
Пиво	Платником акцизу є власник акцизного складу (виробник або пивний склад). Розмір акцизу залежить від вмісту в пиві основного сусла. При цьому пивоварні, які виробляють до 200 тис. галонів пива на рік, можуть сплачувати акциз за пільговими ставками.
Мінеральне паливо (нафта і нафтопродукти)	Ставки акцизу на бензин встановлено в сумою близько 1 євро залежно від вмісту в ньому сірки, на мазут для опалення – близько 7 центів за 1 кг.
Спиртогорілчані вироби	Міцні спиртні напої – 160 євро/100 л.
Тютюн та тютюнові вироби	Тютюнові вироби – 9,3 євроценти/цигарка.
Електроенергія	Цей вид акцизу в Німеччині є досить новим. Його було введено в 1999 р. після набуття чинності Закону про початок екологічної податкової реформи. До поновлюваних енергетичних ресурсів належать: вітряна енергія, сонячна енергія, енергія тепла надр, біологічний газ, очисний газ, біологічна маса, а також гідроенергія, що виробляють гідроелектростанції з генераторною потужністю до 10 МВт.

Додаток Б

Таблиця Б.1

Ставки акцизного податку в США на 01.01.2022 р.

Групи підакцизих товарів	Ставки податку	Одиниця об’єкта оподаткування
Сигарети	1,01 дол.	20 упаковок
Сигари	0,40 дол.	1 шт. сигара
Вино (алкоголь 14% або менше)	0,21 дол.	750 мл
Вино (від 14 до 21%)	0,31 дол.	750 мл
Вино (від 21 до 24%)	0,62 дол.	750 мл
Вино (газоване)	0,65 дол.	750 мл
Шампанське	0,04 дол.	750 мл
Алкоголь більше ніж 40 %	2,14 дол.	750 мл
Пиво	0,05 дол.	12 унцій
Пістолети та револьвери	10%	ціна
Інша вогнепальна зброя та боєприпаси	11%	ціна
Солярій	10%	ціна
Бензин	0,183 дол.	1 галон
Шини	0,09 дол.	вага
Рибальські снасті	10%	ціна
Авіаквитки	7,50%	ціна
Міжнародні квитки	16,30 дол.	шт.
Авіавантажі	6,25%	витрати
Авіаційний бензин	0,194 дол.	1 галон

Додаток В

Граничні ставки акцизного податку на нафтопродукти та зріджений газ в Україні та країнах ЄС у 2022 р.

